

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 28.

Lördagen den 17 April.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 16 och protokollet för den 10 dennes f. m.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 16 dennes bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om införande af ett nytt för Sverige, Norge och Danmark gemensamt system för mått, mål och vikt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Banko-
Utskottets den 10 och 14 dennes bordlagda betänkande N:o 16, med förslag till ändringar i Bankoreglementets Andra Afdelning. Ändringar i
Bankoreg-
lementets Andra
afdelning.

§§ 15, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 och 30.

Biföllos.

§ 31.

Herr Rydqvist: I afseende på den föreslagna lydelsen af 2 mom. i denna paragraf, ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att denna lydelse icke är lämplig. Det står nemligen: *Sådan afgift påföres icke Riksgälds-kontoret: icke heller sparbanker och folkbanker för hvad af dem beviljade kreditivbelopp, som icke öfverstiger etc.* Det är ju icke mening i denna lydelse, hvarför jag tager mig friheten föreslå, att lydelsen må blifva följande: *“Sådan afgift påföres icke Riksgälds-kontoret, icke heller sparbanker och folkbanker för dem beviljade kreditivbelopp, som icke öfverstiga.”*

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag tror icke, att en lydelse sådan som den föreslagna kan klandras, åtminstone anser jag den
Första Kammarens Prot. 1875. N:o 28.

Ändringar i
Bankoregle-
mentets Andra
afdelning.
(Forts.)

fullt begriplig. Förut har varit bestämdt att åtskilliga sparban-
ker och folkbanker endast skulle hafva rättighet till kreditiv för
visst belopp. Nu är föreslaget att i sammanhang med att rättig-
heten till erhållande af kreditiv skulle vara fri för dessa banker,
de likväl endast skulle vara fria från kreditivavgift för det be-
lopp som de hittills åtnjutit i kreditiv. Så vidt jag förstår, ut-
trycker momentet hvad man vill säga, och jag tror, att Kammar-
ren utan våda för missförstånd kan bifalla Utskottets hemställan.

Herr Rydqvist: Jag kan icke undgå att ytterligare fästa
uppmärksamheten på att detta icke är svenska: "*Sådan afgift
påföres icke Riksgälds-kontoret, icke heller sparbanken och folkbanken
för hvad af dem beviljade kreditivbelopp, som öfverstiger*"; är detta
svenska, då vet jag icke hvad svenska är. Förmodligen skall
meningen vara den: "*för dem beviljade kreditivbelopp, som icke öf-
verstiga*."

Herr Ekman: Det är alldeles icke fråga om hvad å kredi-
tiven "uttages" eller icke, blott att begränsa friheten från afgift
vid det belopp, som förut varit maximum, eller att de kreditiv-
belopp, som förut varit fria från denna afgift, skulle fortfarande
blifva det, och att dessa banker således endast skulle betala krei-
ditivavgift på de belopp som öfverstege dem förut beviljade krei-
ditiv. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Det är visst ingen otydlig-
het i den föreslagna paragrafen, men Herr Rydqvist och Banko-
Utskottet tyckas hafva olika mening om hvad den bör innehålla.
Enligt Utskottets förslag, hafva dessa särskilda banker sina krei-
ditiv i Riksbanken, utan afgift, så länge de icke stiga till hvad
för hvar och en i denna paragraf blifvit utsatt, men om de taga
större kreditiv, få de för den öfverskjutande delen betala kreditiv-
avgift. Detta är meningen med Utskottets förslag. Skulle åter
Herr Rydqvists förslag antagas, få dessa banker slippa från
kreditivavgift, så vida de begränsa sina kreditiv inom de i para-
grafen bestämda belopp, men de få betala sådan avgift för hela
sina kreditiv, så snart de begära sådana större än hvad momentet
innehåller. Således ligger det en olika mening i de olika redak-
tionerna, och jag tror, att den mening som Banko-Utskottet före-
slagit är den riktiga, därför, att de af nämnda banker, som ej
hafva större rörelse än att de kunna vara belättna med kreditiv
till berörda belopp, gerna för så små kreditiv må vara befriade
från afgift.

Friherre von Schwerin: Efter Grefve Henning Hamiltons
afgifna yttrande, kan det icke finnas något att tillägga i sak,
annat än att Banko-Utskottets mening blifvit fullt riktigt upp-
fattad af honom; och då Herr Rydqvist icke tyckes hafva något
emot sjelfva saken, utan endast önskat en liten förändring i ord-
ställningen, får jag hemställa, huruvida det är värdt att på den

grund göra frågan till föremål för gemensam votering. Jag får yrka bifall till Utskottets förslag.

Ändringar i
Bankoregle-
mentets Andra
afdelning.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande paragrafen och dels af Herr Rydqvist, att paragrafen skulle godkännas med den förändring, att de i 2:dra momentet förekommande orden: "icke heller sparbanker och folkbanker för hvad af dem beviljade kreditivbelopp, som icke öfverstiger," utbyttes emot orden: "icke heller sparbanker och folkbanker för dem beviljade kreditivbelopp, som icke öfverstiga"; framställdes proposition på bifall till paragrafen oförändrad och besvarades med ja.

§ 32.

Herr Hedlund: På samma gång, jag icke kan annat än uttrycka min synnerliga tillfredsställelse med det förslag, som har från Banko-Utskottet ingått att lätta det hittills varande besväret med omsättningsdokumentet, skulle jag tro, att tidpunkten vore inne att göra ett litet steg till i den rätta riktningen, nemligen till att öppna möjlighet för det friare aftalet mellan Banken och dess kunder, eller låntagarne. Jag skulle vilja föreslå, att till mom. 2, deri tiden för dessa låns återbetalande blifvit bestämd till "*hvar sjette månad*," gjordes ett sådant tillägg, att aftal må kunna träffas äfven om andra betalningstider, dock icke öfver fem år. Det förefaller mig nemligen, att man borde inom bankväsendet, liksom inom annan affärsverksamhet, införa en praxis att röra sig på friare sätt. Jag kan icke se, hvarföre icke Bankdirektionen skall kunna med låntagarne öfverenskomma om utbekommande af lån på kortare eller längre tid, då dessa sådant önska. Det vore ju för låntagare fördelaktigt att kunna, om man till exempel vill anlägga en industri, någorlunda beräkna sina återbetalningsvilkor och med Banken ingå dylika aftal. Jag får för min del vördsamt anhålla om proposition på ett sådant tillägg till paragrafen, som jag nu föreslagit.

Herr Ekman, Johan Jakob: Jag kan omöjligen instämma i den siste talarens åsigt. Hela lagstiftningen för Riksbanken har på senare tid gått ut på att göra Riksbankens fonder allt mer och mer rörliga, och de förlagslån, som förut utlemnats genom kreditiv från manufakturdiskontfonden, hafva i denna form upphört. Om den ärade talaren, i stället att föreslå en förlängning af tiden för dessa lån, velat gå i motsatt syfte, hade jag möjligen kunnat godkänna hans åsigt, ehuru jag icke velat tillstyrka något sådant, ty beträffande denna fond, torde låntagarne anse sig hafva vissa rättigheter i afseende på lånetiden, hvilka icke lär vara skäl söka rubba. Men det är väl icke heller skäl att gå längre i medgifvande än hittills. Sådana längre lån utlemnas dessutom af sparbanker och en del enskilda banker, hvilka (framförallt

Ändringar i
Bankoregle-
mentets Andra
afdelning.
(Forts.)

de förra) icke torde behöfva vara så angelägna om, att deras fonder äro på så rörlig fot, som Riksbanken. Jag tror ett sådant tillägg derfor icke heller behöfligt, hvilket för mig är ett ytterligare skäl för afstyrkande deraf.

Herr Hedlund: Jag har, genom Herr Grefvens och Talmannens välvilja, blifvit erinrad om, att jag kanske trädt in på något, som icke kan afgöras omedelbart såsom ett amendement till hvad här blifvit föreslaget utan att hafva varit föremål för Utskottets särskilda pröfning. Jag skulle således hafva öppet för mig att begära återremiss af denna paragraf med hänvisning till Banko-Utskottet att upptaga frågan, men jag vill icke förlänga frågans behandling, innan den företages till afgörande, och vill derfor afstå från något yrkande härutinnan. Men jag anhåller dock att få öfverlemna saken till ett blifvande Banko-Utskotts benägna åtanke, ty jag vidhåller, att det vore en rätt praxis. Man antager så lätt inom bankväsendet, som inom andra områden vissa dogmer, och dessa äro för mig icke kära, tvärtom, när man uppställer trosartiklar, blir jag skeptisk, och jag tror, att nya tider framkalla nya åskådnings sätt. Det ländar Sverige till ära att först hafva kommit upp med dessa omsättningslån, och i sjelfva verket är grunden till hypoteksföreningarne en svensk uppfinning. Dessa omsättningslån, som man nu så mycket klandrar, särskildt från köpmännens sida, och som man anser icke bankmässiga, synas mig långt från att vara klandervärda vara något, som tillhör våra förträffliga svenska egendomligheter, hvilka böra utvecklas och icke indragas. Det är alldeles gifvet att, när jag här talade om det fria aftalets rätt, afser jag icke endast en förlängd lånetid, utan äfven en förkortad. Det är ju möjligt, att jag behöfver lån på ett år, hvarför skall jag nödgas att taga ett sådant på 2½ år? Men jag må dock gerna medgifva, efter som vi nu en gång stå under förmyndare, att tiden, på hvilken lån högst kunna gifvas, begränsas till fem år.

Herr Peyron: Jag ber blott att få med anledning af den siste talarens yttrande nämna, att jag icke kan ingå på den åsigt, som han uttalat. Långt ifrån att den förändring, han vill införa, skulle vara bankmässig är den motsatsen. Det vore visserligen mycket beqvämt för det slags låntagare, som här afses, att få lån på längre tid, på flera år; men att Riksbanken skulle på sådant sätt fastläsa sina fonder, det vore icke bankmässigt och är ej förenligt med god praxis. Det förundrar mig, att Herr Hedlund, som i allmänhet har framåtsträfvande åsichter, kan begära en sådan förändring.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

§§ 33, 34 och 35.

Biföllos.

§ 36.

1 mom.

Ändringar i
Bankregle-
mentets Andra
afdelning.
(Forts.)

Herr Hedlund: Lydande samma grundsats, som jag nyss uttalat, angående frihet i bankförhållanden, och hvilken grundsats jag icke i likhet med en föregående talare anser innefatta ett tillbakagående utan tvärt om ett framåtskridande, anhåller jag, att de ord, som i detta moment äro kursiverade, nemligen: "dock att räntan för afbetalningslån ej får utgöra mera än fem och en half procent för år räknadt" måtte utgå. Jag har mycket svårt att förstå, huru man i bankreglementet vågar bibehålla ett sådant stadgande, när, som vi veta, räntefoten ständigt vexlar och när lån på längre tid än 6 månader äro i allt fall bundna inom 6 procent och när man slutligen derigenom utsätter lånebehöfvande för den olägenhet, som flera gånger inträffat, att de icke få lån just därför, att de icke få den äran att betala den högre ränta, de vore villiga att erlægga. Det finnes exempel från den tid, man kallat vårt betryck, att personer, som mycket gerna velat betala högre ränta, måst låta sina lånehandlingar ligga obelånade och derigenom förlorat vida mer i ränta än om de fått erlægga högre ränta på ett lån.

Jag hemställer, att de anmärkta orden måtte utgå.

Herr Ekman, Johan Jakob: Då den siste talaren yttrat sig i full öfverensstämmelse med den af mig jemte några andra af Utskottets ledamöter afgifna reservationen mot Utskottets hemställan i förevarande punkt, anhåller jag att få instämma i hvad han föreslagit. Som Kammaren behagade finna, rör denna fråga icke något annat än räntan på de enligt Kammarens beslut nu så kallade afbetalningslånen. Fullmäktige hade hemställt, att räntan å dessa lån skulle kunna efter omständigheterna fritt bestämmas inom de af lagen stadgade gränser, det vill säga, till icke högre än 6 procent. Redan häri hade i jämförelse med andra lån, hvilka af Riksbanken utlemnas, legat en ganska stor fördel för låntagarne, hvilka dessutom genom åtskilliga af Fullmäktige föreslagna och af Kammaren nu beslutade lättnader i behandlingen af denna lånerörelse fått sig icke obetydliga förmåner tillerkända. Fullmäktiges hemställan med afseende på räntefoten, fann Utskottet emellertid icke skäl att tillstyrka, utan bestämde, att räntan ej skulle få utgöra mera än $5\frac{1}{2}$ procent. Hela skilnaden är således $\frac{1}{2}$ procent, då såsom nämndt 6 procent är den af lagen föreskrifna gräns för ränta å lån på längre tid än 6 månader. Det är en ganska obetydlig skilnad och saken alltså af motsvarigt ringa vikt, men jag tvekar, huruvida Utskottets bestämmelse ens vore för låntagarne fördelaktig, ty man kunde lätt tänka sig, att Fullmäktige i gengäld därför att räntan ej finge uppgå till det maximum, som lagen bestämmer, icke alltid skulle låta låntagarne tillgodokomma de fördelar, som en lägre penningemarknad borde för dem medföra. Jag får sålunda tillstyrka bifall till min reser-

Ändringar i
Bankregle-
mentets Andra
afdelning.
(Forts.)

vation, och jag gör det egentligen af det skäl, att jag icke inser, hvarför i fråga varande rörelsegren skulle vara den enda inom Riksbanken, der det fria aftalet icke skulle få göra sig gällande inom de af allmänna lagen stadgade gränser.

Men, om jag sålunda icke kan godkänna Utskottets förslag, ber jag att ännu mer få reservera mig mot det motiv, som Utskottet anfört för sin åsigt, nemligen att den af Fullmäktige förordade bestämmelsen lätt "skulle väcka den tanken, att Riksbanken ej längre egde fylla den vackra uppgiften att i tider af svårighet och betryck för mindre bemedlade lånesökande förebygga ocker och obilliga intressens beräkning emellan." Detta motiv, som är hemtadt från 1668 års Kongl. förordning, är naturligtvis lika tillämpligt på den ena som på den andra af Riksbankens rörelsegrenar och kan således allraminst verka till någon undantagslagstiftning i förevarande hänseende.

Herr Ribbing, Carl: Orsaken, hvarför Fullmäktige i Riksbanken föreslagit ifrågavarande temligen genomgripande förändring i sättet för behandlingen hos Riksbanken af de derifrån utlemnade lån med omsättningsrätt, har, såsom Fullmäktige äfven yttrat, tydligen varit en önskan att söka i någon mån åstadkomma en förenkling i detta behandlingssätt, som nu är "särdeles omständligt och egnadt att bereda svårigheter och onödig omgång, så väl åt låntagare som åt Riksbanken sjelf och dess tjänstemän." På samma gång hafva Fullmäktige äfven ansett, att räntan å dessa lån, hvilken hittills varit fixerad till 5 procent, borde lemnas fri. Denna åsigt har äfven blifvit delad af Utskottet, som föreslagit räntans belopp till "icke mer än 5 $\frac{1}{2}$ procent." I lagen finnes stadgad, att ränta å lån på längre tid än 6 månader icke får sättas högre än 6 procent. Det är således endast $\frac{1}{2}$ procent, som utgör skillnaden mellan Fullmäktiges och Utskottets förslag, och oakadt den siste ärade talaren medgaf, att denna skillnad i sjelfva verket är af ringa vikt, påyrkade han dock på grund deraf en ändring i Utskottets förslag. Äfven jag för min del anser denna skillnad vara af ringa vikt, i synnerhet då man besinnar, att af den summa, 10,000,000, som för denna rörelse är anslagen, icke på långt när hela beloppet utgick i lån under till exempel åren 1873 och 1874. Under förstnämnda år användes nemligen endast omkring 5,500,000 och under 1874 omkring 5,600,000 R:dr. Således synes tydligt, att det är just den fixa räntan af 5 procent, som gjort, att utlåningen icke uppgått till det belopp, som dertill varit anslaget. Om man nu förklarar räntan på dessa lån fri, ehuru icke intill den i lagen tillätta högsta siffran 6 procent, tror jag, att man beträdt den rätta vägen, om man för öfrigt har för afsigt att bibehålla hela den i fråga varande lånerörelsen.

En talare har yttrat, att han fann underligt, att man vågade behålla orden "icke mera än 5 $\frac{1}{2}$ procent." Jag för min del finner det icke vara vågad att bibehålla en sådan begränsning, utan

jag anser tvärtom att det är en stor förändring, som blifvit föreslagen, nemligen öfvergång från fix till rörlig ränta.

Den siste talaren har påpekat det, enligt hans tanke, klena motiv, som Utskottet anfört för sin åsigt och som skulle vara hemtadt från 1668 års Kongl. förordning. Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att detta motiv lika väl kan anses hemtadt från senaste bankoreglementets 2 §, der det heter, att Riksbanken eger skyldighet att i tider af svårighet och betryck för mindre bemedlade lånesökande förebygga ocker och obilliga intressens beräknande enskilde emellan.

Det är just för att hos allmänheten icke rubba öfvertygelsen om att Riksbanken uppfyller denna sin skyldighet, som Utskottet ansett, att räntan borde sättas något lägre än den enligt lag högst tillåtna. För min del tror jag, att Utskottets förslag har så många fördelar i allmänhet, att man gjorde orätt i att medverka till dess förkastande i sin helhet på grund af den såsom obetydlig och oviktig erkända skilnaden af $\frac{1}{2}$ procent.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedlund: Jag ber att få förena mig med Herr Ekman i yrkande om bifall till den af honom afgifna reservation, då densamma i allt öfverensstämmer med det af mig framställda förslaget, blott med någon ringa skiljaktighet i ordställningen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet och dels af Herr Ekman, att detsamma skulle antagas med följande förändrade lydelse: "Räntan för lån och kreditiv samt vid köp af vexlar ega Fullmäktige bestämma med afseende å så väl penningställningen som utlåningstiden och de säkerheter, hvilka erbjudas; och kan denna ränta vara olika i Riksbankens hufvudkontor och vid hvardera afdelningskontoret"; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet oförändradt, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på momentets antagande med den af Herr Ekman föreslagna förändrade lydelse, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

"Den, som bifaller mom. 1 i § 36 af Banko-Utskottets memorial, N:o 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages momentet med den förändrade lydelse Herr Ekman i sin reservation föreslagit."

Ändringar i
Bankoregler-
mentets Andra
afdelning.
(Forts.)

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—15.
Nej—76.

2:dra mom.

Bifölls.

§§ 37, 38 och 39.

Biföllos.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 12 och 14 dennes bordlagda utlåtande N:o 53, i anledning af väckt motion om förhöjdt dagtraktamente för magistratspersoner med flera vid besigtningar, inventeringar, syner och dylika förrättningar för Kronans räkning.

Herr Sundell: Åtminstone hvad angår magistratspersoner, synes det mig som om Utskottet kanske bort egna motionen något större uppmärksamhet än som skett. Magistratspersoner befinna sig nemligen i det fall, derom nu fråga är, i sämre ställning än handtverksmän, ty så väl de ena som de andra uppbära, hvar för sig, för dessa förrättningar en ersättning af 3 kronor per dag, men magistratspersonen, som gör besigtningen, har tillika skyldighet att öfver förrättningen uppsätta skriftligt instrument, hvilket Konungens befallningshafvande stundom infordrar i 2 exemplar. Jag vill nu icke framställa något yrkande; saken är allt för obetydlig för en återremiss eller för en gemensam votering, men jag har ansett mig icke böra helt och hållet låta bero vid Utskottets afstyrkande af motionen, utan har åtminstone velat för Kammaren påpeka, att, efter mitt förmenande, nuvarande bestämmelser icke äro, hvad magistratspersoner angår, fullt riktiga och billiga.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet bifölls.

Förslag
rörande de pri-
vilegierade
stockfångst-
skogarne.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 12 och 14 dennes bordlagda utlåtande N:o 54, i anledning af väckt motion angående upprättande af hushållningsplan för de privilegierade stockfångstskogarne.

Herr Wærn: Frågan om stockfångstskogarne är visst icke i ett fullt tillfredsställande skick, utan tvärtom anser jag, att der är skäl att åtgöra något för att få dem så väl vårdade som möjligt; men hvad som här är föreslaget, anser jag vara ganska betänkligt, och icke vara den rätta uppfattningsändan för att få saken i behörig gång. Här är nemligen först och främst före-

slaget: "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om en utredning, huruvida icke ett eller annat sågverk möjligen förverkat sina privilegier å stockfångst från Kronans skogar." Så vidt för mig möjligt är att rätt läsa 1852 års Kongl. Bref, som reglerar dessa förhållanden, kan ett sådant förverkande endast ske i det fall att sågverken nedläggas, och det är en sak, som icke blir okänd, — svårigen kan anses vara okänd — för de tjenstemän, som hafva att bevaka Kronans rätt. Hvarföre skola vi då nu skrifva till Kongl. Maj:t och anhålla om en stor räfst i detta fall? Är något exempel eller skäl anfördt, hvarföre det skulle vara behöfligt? Jag vet icke något sådant och anser oss då ej böra skrifva. Häremot invändes förmodligen att det ej heller gör någon skada, men äfven om det blott skulle vara onyttigt, anser jag att emot det talar, att det icke blott medför kostnad, utan äfven att det sätter staten i en dager, hvari staten aldrig bör vara. Vi kunna med skäl tycka, att det var orätt af våra förfäder att skänka bort skogarne; men sedan de blifvit bortskänkta, äro väl de, som fått dem, i full likhet med alla andra medborgare, försäkrade att vara under statens skydd för sina rättigheter, och jag tillägger under statens *välvilliga* skydd. Det böra alla svenska medborgare, på hvad sätt än deras iagliga rättigheter tillkommit, vara försäkrade om. En sådan skrifvelse som denna, som anhåller att Kongl. Maj:t skulle göra en utredning, huruvida icke något af alla de sågverk, som hafva stockfångstområden, må hafva förverkat sina privilegier, har en ton eller stämning af rancune, af hat, af att man vill hämnas de misslag, som genom bortskänkning af skog blifvit begångna för huru lång tid tillbaka som helst, och jag måste säga, att jag finner ingen anledning till ett dylikt förfarande. Det har jag mot den delen af skrifvelsen.

Ytterligare är det föreslaget att "i de fall, der privilegierna befinnas ostridiga, vidtagna åtgärder för träffande af aftal med privilegii-innehafvarne angående afstående från privilegierna mot skäligen vederlag." Det är en dunderstor fråga! Ja! det går ut på många millioner till att lösa in samtliga stockfångstskogarne, och hvartill skulle det tjena? Har icke staten skog nog? Är det icke en stor svårighet för staten att väl sköta den skog, den har? Hvarföre skola vi då utlösa dessa enskilda, för att få mera skog? Är det icke bättre, att det fortgår såsom nu, att de få efter utsyning så många träd som tillkommer dem efter det aftal, som är träffadt? Deruti ligger intet hinder för att skogen blir på allt sätt och vis lika väl tillvaratagen som om staten hade den. Vi lära icke kunna undgå att uppfylla de förbindelser, vi iklädt oss, och hela frågan är blott om vi, för att sjelfva få dessa träd, skola utgifva kapital; men jag skulle på det högsta afstyrka att på det sättet köpa skog. När vi skola köpa skog, bör det ske i de skogfattiga trakterna i mellersta och södra Sverige, för att derigenom göra allmän nytta, men icke i de allra skogrikaste provinserna, der vi, såsom sagdt, redan hafva mera skog, än vi kunna väl vårda.

Förslag
rörande de privilegierade
stockfångstskogarne.
(Forts.)

*Förslag
rörande de pri-
vilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

Dernäst står här: "och, derest sådant aftal ej kan åvägabrin-
gas, låta på statens bekostnad upprätta ordentlig hushållningsplan
för hvarje mot skogsränta utbrutet stockfångstområde; hvarefter
åt Skogsstyrelsen torde böra öfverlemnas värden af berörda skogar,
med åliggande för Skogsstyrelsen att tillhandahålla privilegii-
innehafvaren det i privilegierna bestämda antal träd, men för stats-
rens räkning försälja hvad derutöfver kan, med skogens framtida
bestånd, afverkas." Här komma vi in på det praktiska området,
och der äfven jag anser att det skulle vara mycket önskligt om
något kunde göras, och speciellt det, som här står, att ordentlig
hushållningsplan skulle upprättas för hvarje mot skogsränta ut-
brutet stockfångstområde. Det är det stora önskningsmålet, att
de må blifva så väl värdade som möjligt; men det har icke så
få svårigheter, och mindre i ordentligen bestämda lagar, än deraf
att olyckligtvis en författning i ämnet blifvit utfärdad, som i icke
obetydlig mån motsäger sig sjelf. Det är olyckan med 1852 års
Kongl. Bref, som reglerar denna sak, i det att nemligen, — när
då blef påbudet att, i stället för de stora skogstrakter, på hvilka
sågverken dittills blifvit anvisade att uttaga visst antal timmer,
så skulle det utbrytas vissa bestämda områden till dem, — man
i afseende på frågan huru stora dessa områden skulle vara, begick
ett misstag, i det att på två ställen här i förordningen bestäm-
melsen är sådan, att stockfångstområdenas storlek gjorts beroende
af möjligheten att i det stora hela, — i medeltal per år kan man
säga, oaktadt det uttrycket aldrig är nyttjadt, — att, säger jag,
i det stora hela få den årliga stockfångsten, hvaremot det i andra
paragrafer är uttryckt så, att det alltid, d. v. s. hvarje år, skall
finnas tillgång på det antal träd, som erfordras. När det nem-
ligen heter på ett ställe: "sågverksegare, som, på grund af såg-
verkets privilegier, är berättigad till stockfångsten, må af den
återstående öfverloppsmarken undfå så stor del, som befinnes erfor-
derlig för att betrygga sågverket vid tillgodonjutandet af den det-
samma tillförsäkrade årliga stockfångst;" och på ett annat ställe
heter: "må sågverksegare icke behålla mer skogsmark, vare sig
af den dess hemman åtföljande eller af den med skogsränta be-
lagda, än som motsvarar sågverkets, enligt privilegierna tillerkända
stockfångst." Då anser jag, att vi efter dessa ordalag hafva rätt
till att säga, att det icke skall tilldelas större område, än att det
i medeltal gifver hvad som erfordras. Men då det på annat ställe
heter, att det skall lemnas "område till så stor rymd, som erfor-
dras för att sågverket, med skogens framtida bestånd, alltid må
kunna finna tillgång på det antal träd, som, efter sågverkets pri-
vilegier, till afverkning beviljade blifvit;" så har man svårt till
att icke tyda dessa ord såsom så, att skogen skall vara så god,
att den med säkerhet hvarje år lemna erforderligt antal träd,
likasom samma slutsats måste dragas, då det på ett annat ställe
heter att, om det icke räcker till, "då må sågverket från Kronans
närmast belägna, odisponerade mark, så vidt tillgång derpå finnes,
erhålla nödigt fyllnadsanslag af skog emot skogsräntas utgörande."
Således, om det icke skulle räcka till, så är det icke fyllnad i träd,

utan fyllnad i skog. Efter dessa olika bestämmelser har författningen blifvit olika tolkad, och på det sättet har det händt, att det finnes sågverk, som fått mycket stora utbrutna områden; men i det stora hela hafva alla på de senare åren fastställda områden blifvit beräknade efter medeltal, det tror jag, att jag kan bestämdt säga, utan att hafva reda på hvart enda fall. Skogsstyrelsen säger åtminstone, att den städe iakttagit sådant, och att, när dess förslag, sådant det blifvit af Styrelsen uppgjort, blifvit stadfästadt, är det alltid förhållandet; men man vet, att i en del äldre fall har den motsatta principen blifvit tillämpad. Det är i detta fall, som det visserligen skulle vara mycket önskligt att få en revision; men det möter svårighet i de ordalag, som i afseende derpå äro i författningen nyttjade, och som gifva stor anledning till att tro, att hvad skogsegaren fått på detta sätt, det är hans; dock naturligtvis endast till det begagnande, som författningen sjelf medger. Att man således ovilkorligen skall neka till att någonsin gifva honom flera träd, än hvad skogen tål efter utsynning, — han kan aldrig få mera; — men om detta är mycket eller litet, — ja! äfven om det är skäl att antaga att skogen ovilkorligen för all framtid skall på det stora hela gifva mycket mera träd än hvad privilegiet är, så är det i alla fall en mycket kinkig fråga till att återtaga något, utan att göra sig skyldig till ingrepp i hvad som blifvit lagligen försäkradt, emedan det Kongl. brefvets ordalydelse i det fallet är sådan, som den punkt, jag nu skall uppläsa: "Den emot skogsränta öfverlåtna mark, som i stället för förut egande stockfångst undfås till ett sågverk, skall allt framgent oskiljaktigt åtfölja samma sågverk, hvilket ansvarar för skogsräntans behöriga utgörande." De orden äro så bestämda, att det är mycket svårt till att säga, att det utbrutna området var för stort, och vi återtaga en del af det.

Under dessa omständigheter var det, som Kongl. Maj:t vid sista riksdag ansåg, att här icke var värdt till att vilja påstå eller sträfvä efter att staten hade någon rättighet — visst en eganderätt, som gaf möjlighet till att lagstifta — men icke någon rättighet till att ingripa i besittningen, till att återtaga något; — att under sådana förhållanden, då det fans skog äfven utöfver privilegierna, men Kongl. Maj:t icke kunde tillägna den till staten, man skulle afstå från betraktande af förhållandet ur synpunkten af hvad den enskilde kunde förtjena på privilegiet och, för att få skogarne så väl skötta som möjligt, låta indela dem till ordnad skogshushållning och föreskrifva att, der sågverksegaren ville betala alla kostnader därför, han skulle få fri disposition till skogen; detta var Kongl. Maj:ts proposition till förra Riksdagen. Derpå svarade Riksdagen, att förslaget endast innebar förmåner för sågverksegarne, och att Riksdagen icke ville gå in på det, med mindre än att äfven någon fördel bereddes för Kronan. Det afslogs, och dermed var den saken fullt afgjord.

Hvad är nu till att göra? Det är mycket svårt till att säga. Jag tror, att man mycket lätt skulle kunna komma till en uppgörelse med stockfångstområdesegarne, men för min del tror jag,

*Förslag
för ändring af privilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

*Förslag
rörande de pri-
vilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

att den då icke kan hvila på det antagande Utskottet gjort, eller att staten skulle utlösa dem, utan att den måste vara bygd på den grundsatsen, att det blir de, som betala staten något för att få fri dispositionsrätt, och dertill tror jag, att de icke skulle vara obenägna; ty äfven de hafva en nackdel af det besynnerliga sätt, enligt hvilket de hafva rätt till hvad skogen kan gifva, emedan om den gifver utöfver ett årligt medeltal, så har Kongl. Maj:t genom ett Kongl. Bref af år 1865 sagt, att Kongl. Maj:t skall bestämma huru mycket som skall betalas för hvad de få utöfver hvad som är bestämdt, och deri ligger således något helt och hållet ovisst för egarne af stockfångstområdena. Men, såsom sagdt, jag har icke något färdigt förslag i den vägen; men tror, att den grund, hvarifrån man bör utgå, är att sågverksegarne betala Kronan något för att få fullt fri disposition, och icke den vägen, Utskottet föreslagit, eller att staten skulle fullt utlösa sågverksegarne.

Hvad nu det praktiska af förslaget ytterligare angår, så har Utskottet föreslagit, att det skulle blifva ett "åliggande för Skogsstyrelsen att tillhandahålla privilegii-innehafvaren det i privilegierna bestämda antal träd, men för statens räkning försälja hvad derutöfver kan, med skogens framtida bestånd, afverkas." Återigen är detta en bestämmelse, som man kan anse önskvärd, men som är också svår att förena med de bestämda rättigheter, man gifvit. Det heter här i 1852 års Bref: "sågverksegare, hvilken från åt sågverket emot skogsränta anslaget skogsområde eger att årligen låta hugga och afhemta det, enligt nästföregående punkt, beräknade antal till sågtimmer tjenliga träd af minst tio tum i lilländan, må icke något derutöfver afverka, så vida ej i framtiden utrönes att, genom omsorgsfull vård och ordnad hushållning, skogen så förökats, att den, med sitt fulla bestånd, medgifver årlig fällning af ett större antal träd." Det är mycket svårt att taga reda på hvad i det fallet skett. Jag har haft bref från sågverksegare, som, då de hört att jag var sysselsatt med frågan att göra förändring och reglering af stockfångstområdena, skrefvo till mig och bestridde allt sådant; för, säga de: "vi hafva nedlagt kostnader för att få bättre skog, och då äro vi genom denna lag skyddade för allt ingrepp." Om det vore möjligt att säga huru mycket i detta fall skett, så kunde frågan lösas genom undersökningar; men det är mycket svårt. Jag förutsätter t. ex., att någon gjort några större dräneringar för att få räntligare skogsmark, jag vet icke alls om något sådant skett; men huru skulle i det fallet bedömas huru mycket skog, han derigenom vunnit? Det är ytterst kinkiga förhållanden, som röra tredje mans rätt, i hvilka man här inkomme, och till att helt enkelt säga, att allt hvad som fälles utöfver hvad privilegierna medgifva det tager staten, det är en radikal åtgärd, som icke kan vara fullt befogad. Den är det icke heller af ett annat skäl, och det är att alla de sågverksegare, som fått sina områden beräknade, icke för att de ovilkorligen alltid skola lemna det antal träd, som är sagdt, utan det antal, som i medeltal är beräknadt, som således icke under den första perioden, såsom ibland förhållandet är, fått det fulla antalet träd, utan skola

få ersättning för det genom den afkastning skogen kan i framtiden, då den vuxit till sig, lemna utöfver hvad som antagits såsom ett medeltal, — om man afhände dem det, så har man ju uttryckligen gått emot de principer, som man erkänt och lagt till grund för sina egna beräkningar. Det är mycket, mycket svårt till att fullfölja den banan och icke rätt till att göra så radikala bestämmelser som dessa.

Jag skall nu återkomma till frågan om hvad är då att göra? Det är mycket svårt att säga; men, om man icke vet det, är det icke då skäl till att antaga, att Kongl. Maj:ts rådgifvare icke kunna glömma den frågan, att de ovilkorligen måste sysselsätta sig med den, att den måste tränga sig på dem, men att för närvarande någon skrifvelse i den frågan icke är af bestämdt behof påkallad? Och då sådant kan antagas vara förhållandet, så hör Riksdagen, innan den aflåter någon skrifvelse, framför allt tänka på, att, om en sådan skrifvelse aflåtes, så bör den vara i något bestämdt syfte, som Riksdagen verkligen vill skall följas, och att Riksdagen kan tillerkänna sig sjelf den sakkunskap, att här kunna säga hvad som bör göras. Innan detta är förhållandet, synes mig vara bättre att icke skriva.

På dessa grunder måste jag anhålla om afslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den talare, som nyss yttrade sig, fann många tvetydigheter och svårigheter i det Kongl. Bref angående de ifrågavarande skogarne, som utfärdades den 29 Maj 1852. Före tillkomsten af detta Kongl. Bref rådde i de norrländska skogstrakterna ett tillstånd, som närmade sig till laglöshet, och derunder egentligen endast ockupationsrätten, utan alla kontroller, tillämpades af dem, som hade rättighet till stockfångst. Det fans på den tiden i de norrländska orterna icke någon skogsbetjening, utan den fåtaliga kronobetjeningen, bestående af ett ringa antal länsmän och några få kronofogdar, skulle bevaka kronans rätt med hänsyn till de för stockfångst upplåtta skogarne. Huru detta var för dem möjligt att verkställa i förening med fullgörandet af deras öfriga åligganden, det förstår hvar och en; och derföre följde ej heller någon verkställighet. När undantagsvis någon af dessa underordnade tjänstemän företog sig att söka med allvar göra lagen gällande, slutade ett sådant försök icke sällan så, att, till följd af den stora svårigheten att anskaffa bevisning och de mäktiga krafter, som uppträdde emot honom, ekonomisk ruin blef allt hvad han skördade för sitt nit vid bevakandet af kronans rätt. Så kom 1852 års Kongl. Bref emellan, och, om man tager i betraktande att de stadganden, som deruti meddelades, och hvilka i väsentliga delar blifvit af den föregående talaren upplästa, afsågo att reglera de omständigheter, hvilka skulle tagas i betraktande vid bestämmande af de områden, hvarå stockfångst skulle få utöfvas, så tror jag, att en stor del af de betänkligheter, den värde talaren uttryckte mot innehållet af detta Kongl. Bref, skola försvinna. Det kunde ju aldrig på den tiden vid dessa områdens bestämmande förekommas, att icke möjligen sedermera en eller

*Förslag
rörande de pri-
vilegerade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

*Förslag
rörande de pri-
vilegerade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

annan innehafvare af ett sådant distrikt högg det ena året mer och det andra mindre, och möjligen härvid gick till väga på ett sådant sätt att det beräknade antalet stockar icke allt framgent kunde erhållas; men vid utstakandet af områdena skulle tillses, att derå kunde, med skogens framtida bestånd, årligen erhållas så mycket stockar, som efter privilegiet tillkom den, hvilken innehade stockfångsträtten. Att deremot, såsom synes af den utaf talaren till en del upplästa 10:de punkten i samma nådiga bref, ett förbehåll gjordes huru tillstånd kunde erhållas till högre afverkning, för den händelse att vid en framtida undersökning skulle visa sig, att skogen genom en omsorgsfull vård och ordnad hushållning kommit i det skick att den, med sitt fulla bestånd, medgäfvne årlig fällning af ett större antal virke, utgjorde, efter mitt förmenande, en ganska riktig åtgärd, då det ju var med statens intresse öfverensstämmande att den upplätta egendomen blefve väl skött, och man ej kunde förvänta att så skulle blifva förhållandet, derest man toge lönen för den nedlagda mödan från den, som gjort arbetet. Författningen innefattar derföre också den, efter min tanke, ganska riktiga bestämmelsen, att det sågverk, som fått det upplätta området åt sig anvisadt, skulle vid besittningen deraf vara försäkradt, så länge sågverket icke nedlades. Om således denna författning gifvit anledning till anmärkningar, tror jag, att detta tilläfsventyrs berott icke så mycket af författningens innehåll, som icke snarare deraf, att man vid dess tillämpning någon gång lagt sig mindre vinn om att göra sig reda för och följa författningens uttryckta mening, än att, med en viss afsigt att göra tillämpningen så svår som möjligt, bereda sig tillfälle att fritt få handla med skogarne såsom man velat. De författningar i ämnet, hvilka sedermera utkommit, hafva, efter min uppfattning, gått i samma riktning som detta Kongl. Bref, i det de innehållit utvidgning och närmare bestämmande af de grunder, hvilka blifvit derigenom lagda. Jag tror således, att man icke kan hafva skäl till annat omdöme om 1852 års Bref, än att det är från dess tillkomst man har att räkna början utaf en tid af bättre ordning och mindre sjelfsvåld, eller åtminstone af mindre lagtillåtet sjelfsvåld vid hushållningen med skogarne inom de norra orterna. Hvad nu angår det förslag, Utskottet har framställt, tillåter jag för min del säga, att hvad beträffar den del af förslaget, hvilket afser att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, att åtgärder måtte vidtagas "för träffande af aftal med privilegiiinnehafvarne angående afstående af privilegierna mot skäligt vederlag", så kan jag icke annat än dela de betänkligheter, den föregående talaren uttryckt mot en sådan framställning. Det är temligen påtagligt, att, om Riksdagen uttalar en sådan åsigt, skall den snart få erfara, att mycket stora anspråk komma att framställas, och kanske äfven blifva satt i nödvändighet att tillfredsställa dessa. Riksdagen skref en gång för längre tid tillbaka till Kongl. Maj:t om inlösen af en viss kalkugn på Gotland och begärde, att Kongl. Maj:t skulle uppgöra förslag till aftal om dess inköp för statens räkning. Den årliga inkomst staten hade af

denna ugn var högst obetydlig och utgjorde ej mera än omkring 100 R:dr; men dess inlösen kostade oss vid pass 77,000 Rdr. Jag minnes nu icke precis siffran; men i alla fall var det en ganska betydlig summa, och som Riksdagen hade sagt *a* och begärt ett dylikt aftals träffande, måste den också säga *b* och betala. Nu skulle också denna gång Kongl. Maj:t anmodas att låta uppgöra aftal med privilegii-innehafvarne, och om Kongl. Maj:t sedan låter upprätta sådana aftal och kommer till Riksdagen med tillkännagivande att det behöfves några millioner för köpeskillingarnes liqviderande, så få vi väl finna oss vid att se till hvar vi kunna skaffa dem. Jag tror icke, att det är välbetänkt att göra en sådan framställning, som här är ifrågasatt, utan skulle för min del vilja nr den föreslagna skrifvelsen borttaga hela den punkten, som handlar om träffande af köpeaftal, och i stället endast säga: "samt i de fall, det privilegierna befinnas ostridiga, låta på statens bekostnad upprätta ordentlig hushållningsplan för hvarje mot skogsränta utbrutet stockfångstområde." Att en ordentlig hushållningsplan skall uppgöras, det tror jag att man med skäl kan begära; men hela mellanmeningen, som börjar med orden "vidtaga åtgärder" och slutar med "icke kan ävägbringas", den anhåller jag måtte ur den föreslagna skrifvelsen utgå.

Ändtligen förekommer i slutet på skrifvelsen följande: "att åt Skogsstyrelsen torde böra öfverlemnas vården af berörda skogar, med åliggande för Skogsstyrelsen att tillhandahålla privilegii-innehafvaren det i privilegierna bestämda antal träd, men för statens räkning försälja hvad derutöfver kan, med skogens framtida bestånd, afverkas." Det blefve ett drygt arbete, som härigenom komme att tilldelas Skogsstyrelsen, och staten finge allt i sådant fall bereda sig på att aflöna en temligen stor personal för vården och skötseln af alla de ifrågavarande skogarne. Jag kan icke finna, att det är mera angeläget att staten skall taga omedelbar hand om dessa skogar, än om boställsskogarne, i afseende på hvilka man i allmänhet nöjer sig med att fastställa en hushållningsplan, efter hvilken boställshafvaren skall handhafva skötseln. Jag tror, att man kunde stanna vid detsamma här och således inskränka sig till att begära upprättande af hushållningsplaner för de till stockfångst upplätta skogarne, men ur skrifvelsen utesluta den senare delen om att staten skulle taga alla dessa skogar under sin omedelbara vård, hvilket efter mitt förmenande skulle blifva mycket dyrbart och föga inkomstbringande, på samma gång innehafvarne af de privilegierade områdena derigenom komme att beredas en högst betydande fördel, i det att de för framtiden skulle befrias från all omsorg med skogens vård och skötsel och blott ega att bära upp hvad dem enligt privilegierna tillkomme. Jag anhåller fördenskull, att äfven denna slutmening måtte ur skrifvelsen utgå.

Herr Ros: Jag kan för min del icke annat än instämma i de betänkligheter, som mot Stats-Utskottets förevarande utlåtande uttalats af de föregående talarne. Hvarför jag nu begärt ordet

*Förslag
rörande de pri-
vilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

*Förslag
rörande de pri-
vilegerade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

är egentligen endast för att lemna ett par upplysningar, som för bedömandet af föreliggande ämne kunna vara af intresse, och hvilka beröra vissa till dessa frågor hörande fall, som förekommit under den tid, jag innehaft chefskapet i Skogsstyrelsen. År 1862 inkom till Kongl. Maj:t en ansökning af egaren till Mo sågverk i Vesternorrlands län dels om rättighet att begagna åtskilliga trakter på stockfångstområdet för att derstädes bygga arbetaretorp, och dels att för sågverkets räkning få använda så beskaffad skog inom det afsatta området, som icke vore användbar till sågning, men deremot duglig till kolning och annat dylikt, detta allt mot skyldighet å sökandens sida att låta indela skogen och sedermera under kontroll ordentligt sköta och kultivera densamma. Denna ansökning blef af Kongl. Maj:t bifallen. Då sedermera till följd häraf indelningsplan för skogen upprättades, befans att det stockfångstområde, som blifvit sågverket tilldeladt, innan någon skogsbetjening fans anställd i orten, var så orimligt stort, att, för att surrogera ett privilegium af omkring 1,100 träd, detta sågverk erhållit ett område af 43,000 tunnland god skogsmark och för öfrigt i annan väl ej skogbärande mark, men som dock ej kunde räknas för impedimenter, så mycket, att hela territoriet uppgick till omkring 60 å 70,000 tunnland. Vid beräkningen eller uppskattningen af skogens afkastning, befans sedermera, att i stället för en årlig afverkning af 1,100 stockar, kunde med skogens bestånd afverkas 1,250 träd årligen mera än privilegiet medgifver. Derefter blef vid detta förhållande i sammanhang med pröfningen af indelningsplanen förordnad af Kongl. Maj:t, att sågverksegaren för den afverkning, som öfversköt det ursprungliga privilegiet, skulle till kronan betala en viss stubböresafgift utom den åsatta skogsräntan. Denna afgift blef bestämd till 40 öre för träd; ty värdet på timmer var då på långt när icke så stort som nu. Emellertid kan man häraf sluta, att samma förhållande äfven existerar vid andra sågverk. Sågverken hafva enligt 1852 års Kongl. Bref rättighet att uttaga sina privilegerade träd i frisk skog af tio verktools genomskäring i hälländan; men på dessa stora områden förekommer emellertid mycken annan skog, som kan vara tjenlig endast till kolning, vedbrand m. m. och till denna hafva sågverken ingen rätt. Dessutom fins ofta på stockfångstskogarne mulbeten, som på vissa trakter hafva ett ganska stort värde. Vissa sådana mulbeten äro visserligen skattlagda under närgränsande hemman; men på de flesta ställen är icke något derom stadgadt, och följaktligen kan kronan med befogenhet göra anspråk icke blott på all till sågning oduglig skog, utan äfven på rättighet att upplåta mulbetet mot någon afgift. För att i någon mån ordna dessa förhållanden synes den af Utskottet omförmälda 1865 års Kongl. skrifvelse också blifvit meddelad, så att med tillämpning deraf, der tillgång på skadad skog och mulbete förekommer, till hvilken stockfångst innehafvarne icke kunna visa sig ega någon rätt, någon fördel synes kunna beredas kronan. Åtskilliga dylika frågor hafva flerstädes förekommit. Hvad jag erinrar mig är, att egarne af Gellivara sågverken

i Norrbotten sökt att på grund af privilegier få använda skadad skog från sina stockfångstområden, men måst därför erlægga stubbören, jag vill minnas omkring 15 öre per träd.

Man torde väl således kunna antaga, att med de bestämmelser, som finnas angående nyttjanderätten till stockfångstområdena, kronan skall tillfördes åtminstone någon inkomst af dessa skogar utöfver skogsröntan, men fullständigt torde förhållandet emellan kronan och sågverksegarne i berörda hänseende icke kunna ordnas på annat sätt än genom föreskrift om stockfångstskogarnes indelning för en ordnad skogshushållning; och anser jag det vara kronan, som bör ombesörja och bekosta dessa indelningar och indelningsplanernas uppgörande. Blifver ett stadgande i denna riktning gifvet, kunna ju vid de sammankomster, som måste ega rum för indelningsplanens upprättande, sådana aftal träffas, med hvilka både kronan och den enskilde sågverksegaren kunna blifva belätne. Detta är hvad jag ansett mig till frågans belysande böra framhålla. Jag skulle för öfrigt för min del hufvudsakligen vilja instämma i den förenkling af Utskottets gjorda hemställan, som Grefve Mörner föreslagit.

Förslag rörande de privilegierade stockfångstskogarne.
(Forts.)

Grefve Beck-Friis: Dessa s. k. stockfångstskogar grunda sig, såsom man finner af betänkandet, på de privilegier, som blifvit vissa sågverk tilldelade, på så sätt, att de fått rättighet att mot en temligen låg afgift afverka ett visst antal stockar inom ett visst begränsadt skogsområde. Sågverkens rätt sträcker sig dock icke längre än hvad privilegierna innehålla, och hvad derutöfver kan afverkas tillhör ovedersägligen Kongl. Maj:t och kronan, det må vara stockar eller mindre värdefulla skogseffekter. Emellertid befinna sig dessa vidsträckt skogsområden i en mycket sämre kultur än öfriga kronans marker, och sådant kan omöjligen vara med god hushållning öfverensstämmande. Kronan har visserligen, såsom nämndt är, rättighet att erhålla öfverskottet; men detta tillämpas högst sällan, och då inga ordentliga skogshushållningsplaner finnas upprättade, är det mycket svårt att uppgöra någon fullt säker beräkning öfver hvad dessa skogsmarker kunna afkasta. Skogskomitén har emellertid uppgjort en beräkning deröfver. Enligt denna skulle den årliga förlusten till följd af dessa skogars hitills varande oändamålsenliga skötsel uppgå till nära tre millioner kubikfot. De arealer, som för närvarande äro till sågverk anslagna, hafva nemligen af komitén beräknats afkasta 9½ millioner kubikfot om året, men skulle, om de blefve ordentligt indelade och erhöles ändamålsenlig skötsel, kunna lemna en årlig afkastning af något öfver 12 millioner kubikfot. Skilnaden uppgår till omkring 3 millioner, och detta belopp skulle således blifva vinsten och det praktiska resultatet af en sådan utredning, som nu blifvit ifrågasatt att genomföras. Den förste talaren yttrade, att det var orätt att, såsom Utskottet gjort, sätta i fråga, att någon sågverksegare skulle hafva förverkat sina privilegier till stockfångst. Jag kan för min del icke finna detta. Dessa privilegier innehålla ju

*Förslag
rörande de pri-
vilegerade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

icke annat, än att sågverksegarne skola hafva rättighet att afverka stockar till sågning. Om de nu verkstält afverkning till kolning i stället för till sågning, kan jag icke annat inse, än att privilegiet derigenom blifvit till en del förverkad; och det lär väl för öfrigt icke kunna stämplas såsom något brott mot eganderätten, om man helt öppet frågar en person, om han genom något sitt förfarande gifvit anledning till att hans privilegium kan anses vara förfallet. En annan talare har vidare sagt, att det skulle blifva för dyrbart för kronan att inlösa dessa stora stockfångstområden. Jag tror dock icke, att man behöfver frukta därför. Det är ju alls icke nödvändigt, att alla stockfångstområdena inlösas för penningar. Man kunde ju vid de blifvande skogsransakningarne träffa aftal med sågverksegarne, hvarigenom dessa såsom lösen för sina privilegier fingo sig tilldelade vissa områden af marken. Då, såsom här blifvit nämndt, på dessa skogsarealer finnas stora mulbeten af ganska högt värde, vore ju detta ett ytterligare skäl för sågverksegarne att vara belåtne med en sådan anordning, hvarigenom de, i stället för sin förra rättighet att inom en större areal afverka stockar, erhöile en del af marken under full eganderätt. Jag tror icke, att några öofverstiglga hinder skulle möta för en sådan anordning.

Jag ber nu endast att få tillägga, att vid det förhållande, att de öfverskott, som kunna visa sig uppkomma på afkastningen af dessa skogar, ovilkorligen böra tillfalla kronan, synes det mig också vara obestriddt, att det tillkommer kronan att verkställa den här ifrågasatta utredningen och bekosta skogarnes indelning. Och då det af skogskomiténs kalkyler, hvilka man har anledning att antaga vara ganska lågt beräknade, visat sig, att man genom skogarnes ändamålsenliga skötsel skulle göra en årlig vinst af omkring tre millioner kubikfot, så synes mig allt skäl vara att bekosta en utredning af det slag, som nu är ifrågasatt. Jag får således för min del yrka bifall till det nu föreliggande betänkandet, på det man genom de deri föreslagna åtgärdernas vidtagande måtte komma ur det oeffterrättighetstillstånd, i hvilket stockfångstskogarne hittills befunnit sig.

Herr Stråle: Jag anser mig icke ega den insigt i förevarande viktiga fråga, att jag vågar inlåta mig på bedömande af de till densamma hörande detaljer. Men att åtgärder, för att söka åstadkomma en mera ändamålsenlig hushållning med ifrågavarande stora skogstillgångar, äro af nöden, derom är jag för min del fullt öfvertygad. Stats-Utskottet har nu för detta ändamål framställt ett förslag, hvilket dock gifvit anledning till åtskilliga efter min uppfattning ganska betänkliga anmärkningar och erinringar. Jag föreställer mig därför, att det rätta beslutet nu vore att lemna Stats-Utskottet tillfälle att efter erhållen kännedom om dessa anmärkningar taga frågan under förnyadt öfvervägande, och jag får på den grund för min del yrka, att betänkandet måtte till Utskottet återremitteras.

Herr Wærn: Jag är i främsta rummet skyldig att säga några ord om hvad den talare, som följde näst efter mig, yttrade angående de förhållanden, under hvilka 1852 års Kongl. bref tillkommit. Jag tror, att Kammaren skall göra mig den rättvisa att erkänna, att jag aldrig gör mig skyldig till några personliga insinuationer eller invektiver, och icke heller tror jag, att de ord jag nu yttrade innehöllo något klander mot 1852 års förordning såsom illa gjord för den tid, då den utkom. Jag erkänner fullkomligt, att på den tiden, då man knappt hade någon jägeribetjening, då ingen utsyningslag fans, och då skogarne icke hade något värde, var det så svårt att reglera något, att jag icke vill bestrida, det ju 1852 års Kongl. bref var ett framsteg mot hvad som förut fans. Men man har vid tillämpningen kommit till olyckliga slutsatser, om hvilka jag fortfarande tillåter mig säga, att de hafva sin grund i en inkonsequens; och det var detta som jag kallade för ett olyckligt förhållande utan att vilja på något sätt tadla dem, som skrifvit förordningen. Hvad sjelfva saken angår, så skall jag taga frågan i den ordning den här förekommer. Beträffande först utredningen, huruvida sågverken förverkat sina privilegier, så har man sagt, att man måtte väl kunna fråga om ett sådant förhållande. Ja! visserligen kan man fråga. Men skall man ställa till en stor räfst för att undersöka dessa förhållanden, så måste man hafva ett bestämdt skäl dertill. Något skäl att säga, att sågverken förbrutit sina privilegier har dock icke kommit till min kännedom, och jag har dock hört en hel hop om deras förhållanden. Jag tror, att, då de icke kunna förbryta sina privilegier på annat sätt än att nedlägga sågverken, har man intet skäl att antaga, att sådant skett under sådana konjunkturen som de haft och med denna risk för ögonen; och då förefaller det mig oegentligt att i denna form begära en räfst, en reduktion. I afseende å hvad den siste talaren yttrade derom, att öfverskott af träd ovilkorligen tillhör Kronan, så står detta i bestämd strid med 1852 års Kongl. bref, så vida sågverksegaren kan visa, att han nedlagt någon kostnad för att bättre uppdraga skogen. Jag tror, att det är 10:de punkten, der det uttryckligen står, att, om så skett, skall han få det öfverskott, som tillkommer. Huru kan man då säga, att han icke har någon rätt alls? Vidare tror jag, att talaren gjort samma misstag som skett i 1852 års bref och som skett i en del skogsindelningar; och det är, att han anser sig med något slags säkerhet kunna tala om hvad öfverskottet är. Han har antagit, att det privilegierade antalet stockar måste årligen fällas; men det är icke fallet. Dessa områden äro utstakade på det sätt, att för en mycket lång följd af år, jag tror ända till 250, beräkningar blifvit gjorda, enligt hvilka den årliga afkastningen skall i medeltal blifva så stor som det privilegierade antalet; men under de första åren blir den det sällan. Jag har sett exempel på, att den under de första 40 eller 50 åren icke beräknats skola uppgå till det privilegierade antalet träd. Dermed har då sågverksegaren måst låta sig nöja under den beräkning, att afkastningen senare skulle blifva så mycket större. Om han

*Förslag
rörande de pri-
vilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

*Förslag
rörande deprivilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

t. ex. af privilegierade 3,000 träd icke fått mera än 1,000, så skall han få ersättning i ett medeltal på 250 år. Skulle det då vara rätt af Kronan att säga, att hädanefter får ni icke mera än det privilegierade antalet årligen. Det förefaller mig som ett kontraktsbrott. Skogarnes afkastning för hvarje år och skogarnes årliga afkastning i medeltal är icke samma sak. Det är således mycket svårt, då man gjort upp ett kontrakt om årligt medeltal, att kunna säga: här är ett årligt öfverskott. Det är kanske möjligt, att staten skulle kunna göra upp så goda indelningsplaner, att man kan uppvisa detta; och det är möjligt att staten skulle vilja åtaga sig att årligen gifva det privilegierade stock-antalet och säga: hädanefter fylla vi ovilkorligen hvad som brister, och om skogen icke medgifver det, skola vi alltid af våra skogar taga det antal timmerstockar, som behöfves, och gifva eder. Men detta gifver åter anledning till en mängd minutiösa bestämmelser, som skulle göra förhållandena kinkiga och invecklade.

Hvad åter angår den senare delen af frågan, eller upprättande af ordentliga hushållningsplaner, så och då jag hört många röster höjas för, att detta borde ske såsom en första åtgärd af staten för att få kännedom om förhållandena, skall jag med mycket nöje instämma i yrkandet om återremiss, på det Stats-Utskottet måtte taga detta i betraktande och icke gå längre än hvad kända förhållanden berättiga till. Vill staten bekosta en undersökning och indelning för att se, huru förhållandena äro, och om de medgifva en bättre skogshushållning, har jag visst icke något deremot. På dessa grunder skall jag afstå från min begäran om afslag och instämma i yrkandet om återremiss.

Grefve Mörner: I afseende å de yttrade betänkligheterna mot den del af Utskottets förslag, som äsyftar en "utredning, huruvida icke ett eller annat sågverk möjligen förverkat sina privilegier å stockfångst från kronans skogar", så skall jag tillåta mig att för Kammaren uppläsa hvad Riksdagen skref till Kongl. Maj:t den 5 Oktober 1860 just i enahanda fråga. I denna skrifvelse anhåller Riksdagen, att Kongl. Maj:t, till förekommande deraf att icke äldre, af en eller annan grund förfallna privilegier måtte lägga hinder i vägen för de anstalter, som för nämnda ändamål — landets uppodling och hemmans anläggande — kunde finnas vara med det allmänna bästa mest förenliga, måtte vidtaga sådan åtgärd, att alla om jord, skogar och stockfångst till sågverken inom Norrbottens län utfärdade privilegier blifva till deras gällande kraft så fort som möjligt pröfvade, på det att hvad som ej med rätt innehades måtte till Kronans fria disposition återfalla". Denna skrifvelse, som Riksdagen aflät år 1860, finnes åberopad i en senare, vid 1873 års riksdag afgifven skrifvelse, i hvilken Riksdagen gjorde i hufvudsaken enahanda framställning, ehuru med vissa modifikationer af uttrycken. Af dessa skrifvelser framgår, att Riksdagen redan förut ansett en sådan framställning som den, hvilken nu blifvit ifrågasatt, väl behöflig och godkänt densamma såsom icke för någons rätt kränkande. För min del tillåter jag

mig att i detta afseende fortfarande hysa enahanda åsigt. Då det emellertid synes mig antagligt, att efter de anmärkningar, som nu blifvit mot Utskottets förslag i flera afseenden framställda, en sammanjemkning af hvad de olika yrkandena innehålla skulle kunna föranleda till en bättre och mera fullständig skrifvelse, än om Kammaren nu skulle omedelbart bifalla antingen Utskottets förslag eller den modifikation deraf, som jag tagit mig friheten föreslå, så får jag afstå från mitt förra yrkande och förena mig med dem, som anhållit om frågans återremitterande till Utskottet.

*Förslag
rörande de pri-
vilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

Grefve Posse: Jag har begärt ordet med anledning af en föregående talares yttrande, att innehafvarne af privilegierade skogar i Norrland icke skulle hafva något slags rätt till sina stockfångstområden utöfver sjelfva den stockfångst, som blifvit dem i privilegiet tillförsäkrad. Han har genom detta sitt yttrande visat sig icke ihågkomma ett stadgande, som förekommer i det här förut åberopade Kongl. brefvet af den 29 Maj 1852. Der heter nemligen i 11:te punkten: "Den emot skogsränta öfverlåtna mark, som i stället för förut egande stockfångst undfås till ett sågverk, skall allt framgent oskiljaktigt åtfölja samma sågverk, hvilket ansvarar för skogsräntans behöriga utgörande". Genom detta stadgande är dem sålunda tillförsäkradt, att äfven marken skall åtfölja sågverket. Bestridas kan dock icke, att sågverks-egarne både kunna och böra erlægga någon betalning till Kronan för de stockar, som de få utöfver privilegierna. Man torde då vilja säga, att det icke är någon skilnad emellan hvad jag nu sagt och hvad den nämnda talaren nyss yttrade. Jo! der förekommer en ganska väsentlig skilnad. Jag skall be att såsom exempel få åberopa just det sågverk, som Herr Generaldirektör Ros nyss citerade, eller Mo's sågverk i Vesternorrlands län. Förhållandet är, att detta sågverk är beläget vid en flottled, öfver hvilken det är temligen ensam herre och till hvilken det således för närvarande har uteslutande rätt. Skulle nu detta sågverk blifva ålagdt att betala till staten för hvad det tager af skogen utöfver sitt privilegium, så vore detta naturligtvis blott en utgift för sågverket, som vore billig både för staten och för sågverket sjelft. Men om deremot staten skulle anse sig ega att försälja den skogsmark, som blifvit sågverket anslagen, på allmän auktion, så skulle till förfång för dess vid flottleden redan gjorda anläggningar andra släppas in i skogen, hvarigenom naturligtvis sågverket skulle tillskyndas ganska betydlig skada. Jag tror det skulle vara att gå in på eganderättens gebit, om man tillät ett sådant förfarande. Hvad beträffar sjelfva den nu föreliggande frågan, så ber jag att få uttala, att jag är lika lifligt som någon annan intresserad för att något måtte göras för att åstadkomma en bättre hushållning med de här ifrågavarande skogarne. Men enligt min uppfattning är det icke rätta vägen att i stor skala öfverlemna dem till statens skötsel. Jag tror, att staten i detta afseende redan har fullt tillräckligt att sköta; och om man tager i betraktande det sätt på hvilket de skötas, så tror jag icke man

*Förslag
rörande de pri-
vilegierade
stockfångst-
skogarne.
(Forts.)*

skall finna allt detta af sådan beskaffenhet, att man bör lemna den mycket mera att hafva om händer. Men vill man deremot gå den vägen, att skogarne öfverlemnas till den enskilde, under kontroll från statens sida, att de skötas väl och omsorgsfullt, och mot det, att äfven staten deraf erhåller tillbörlig inkomst, då tror jag, att man gjorde hvad både med statens och den enskildes intresse voro mest öfverensstämmande. Jag är således af den åsigtten, att den del af den här föreslagna skrifvelsen, som afser att verkställa undersökningar och söka träffa aftal med sågverks-egarne, går i den rätta riktningen, men att deremot den delen, som åsyftar skogarnes öfverlemnande till statens skötsel, inslår på en väg, som efter min tanke icke kan vara gagnelig att beträda. Jag skulle således icke hafva något emot att förena mig i det yrkande, som af Grefve Mörner först framställdes; men vid det förhållandet att återremiss nu blifvit yrkad och då jag tror, att skrifvelseförslaget väl kunde behöfva en annan redigering, så får jag, med vidhållande för öfrigt af de åsikter jag här uttalat, instämma i yrkandet om återremiss.

Herr Ros: Jag ber att få förena mig med dem, som yrkat återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande utlåtande och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*Landtpolisens
ordnande.*

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 12 och 14 dennes bordlagda utlåtande N:o 55, i anledning af väckta motioner om ordnande af landtpolisen m. m.

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus: Orsaken till den af mig här väckta motion är hufvudsakligen den, att isynnerhet sådana trakter, der många arbetare äro samlade från andra orter, det råder en fullständig rättslöshet. Dessa arbetare veta alltför väl, att, när de efter någon begången våldsamhet väl blifvit stämda, lagen har uppfyllt allt hvad den kan åstadkomma, och de bry sig icke vidare om saken. Rätten tager emellertid upp målet, och då våldsverkaren icke kunnat anträffas, får målet tills vidare hvilat, men ingen människa gör sig vidare besvär med att taga rätt på våldsverkaren. I medvetandet härom begå de hvilka olagligheter de behaga. Så snart de icke genast kunna häktas, är det nästan omöjligt att få reda på dem, och man får ock i alla tidningar se

långa listor på efterlysta personer. Dessutom om de verkligen blifva häktade och inställda inför Rätten samt dömda till fängelse, så besvara de sig och blifva då utsläppta, men sedan får ingen rätt på dem. Det går nemligen mycket lätt för sig att skaffa sig ett prestbetyg af någon hemgående kamrat, hvilket kostar högst tolf skilling eller kanske blott en sup. De hafva då bytt om firma och äro sedan fullt saklöse. Jag skall tala om några få af de mest upprörande fall, som senast kommit till min kännedom.

I Sala hände sig, att en person slog ikull en annan på gatan och hackade honom med knif så nära till kottlett han kunde, utan att något lifsfarligt sår uppkom. Våldsverkaren blef stämd och jag lät underrätta polisen om hvar han fanns, men då det slutligen blef förordnad, att han skulle hemtas, gick han sin väg och går ännu fri. På ett annat ställe inträffade, att en person i flera vittnens närvaro slog en annan med en sten i hufvudet så, att den slagne i två månader sväfvade mellan lif och död samt ännu icke återvunnit förmågan att tala och tänka. Den brottslige gick naturligtvis sin väg och efter någon tid, då jag lyckats utreda hvar han uppehöll sig, anmälde jag detta till Konungens Befallningshafvande i det län, hvarest våldet skett, som likväl, i stället för att skicka någon för att taga fast honom, skref till Konungens Befallningshafvande i det närliggande län, hvarest brottslingen då uppehöll sig, och denne Befallningshafvande åter skref i sin ordning till en länsman, för att få brottslingen gripen, men under tiden hade denne naturligtvis bytt om vistelseort. En annan behagade gå landsvägen framåt och slog alla han mötte inalles *sjutton* personer, den ene efter den andre och flere ganska illa. Denne brottsling blef visserligen gripen, men när han kom till tinget befans, att bevisning icke genast kunde förebringas derom att någon blifvit så mycket skadad, att våldsverkaren kunde hållas häktad, hvarför han släpptes lös med föreläggande att inställa sig vid nästa ting; men naturligtvis kom han icke dit, och anträffas säkerligen icke vidare. Uppmarks mördare hade förmodligen icke heller blifvit anträffade, om de icke hade begått andra brott, för hvilka de häktades.

Vid sådana fall, som de nu anförda och andra dylika, borde Konungens Befallningshafvande hafva medel till sitt förfogande att efterspana brottslingen och genast låta följa honom på spåren, då han i de flesta fall skulle kunna gripas. Funnes penningar, skulle man kunna utsätta pris för brottslingars gripande, sätta snaror för dem i deras hemort, på postkontoren få reda på deras vistelseort och på detta eller andra sätt få dem fast, men då inga penningar finnas för ändamålet, kunna inga åtgärder vidtagas. Det synes mig dock vara statens ovilkorliga *pligt* att tillse det dess lagar tillämpas så, att icke till följd af slapphet i lagens tillämpning fredliga medborgare skola riskera lif och välfärd. Jag anser derfore att något bör i saken åtgöras, och det så mycket hellre, som man icke lär kunna hoppas, att ett allmänt ordnande af landtpolisen skall *snart* komma till stånd, om också den af Utskottet omnämnda komité tager denna fråga under pröfning,

Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)

Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)

hvilket dessutom lär vara mycket tvifvelaktigt. Innan Kongl. Maj:t, Riksdagen och kommunerna fattat beslut i denna sak lär säkerligen en rundlig tid förflyta och häraf torde framgå att kraftiga åtgärder nu böra vidtagas, på det att icke ett fullständigt förakt för strafflagen skall utbredas, hvartill redan många och säkra tecken börjat visa sig. Då man i alla händelser skall behöfva penningar för denna sak, tror jag mig hafva goda skäl att begära bifall till min reservation, så lydande: "att på extra stat för år 1876 må till Kongl. Maj:ts disposition anvisas 50,000 kronor att användas till efterspanande och gripande af allmänt efterlysta personer."

Jag yrkar således afslag på Stats-Utskottets betänkande och bifall till min reservation.

Herr Fröman: Den skildring, vi nyss hört af rättstillståndet inom vissa trakter af landet, öfverensstämmer till fullo så väl med hvad man i tidningarne ofta får läsa, som äfven med hvad jag under mina embetsresor i landsorterna varit i tillfälle att inhämta. Behovvet af åtgärders vidtagande för att i någon mån kunna förekomma dessa olagligheter erkännes jemväl af Stats-Utskottet i dess föreliggande betänkande, men Utskottet anser, att först och främst fråga kan uppstå om hvilken som skall bekosta den polisstyrka, som för ändamålet behöfves, om detta skall åligga staten eller kommunen. Nu är förhållandet med dessa ordningar, att de flesta tilldraga sig på de orter, der jernvägsarbeten pågå, det är således ett mera tillfälligt behof att öka polisstyrkan på vissa orter, och denna skyldighet lär väl svårigen kunna åligga kommunen, utan man torde väl få anse den tillkomma staten. Jag vet visserligen, att med afseende på dessa jernvägsanläggningar det åtminstone på senare tider har blifvit föreskrifvet i koncessionerna, att bolagen skola sjelfva bekosta den ytterligare polistillsyn, som kan blifva nödvändig under arbetenas fortgång; men vi hafva, såsom bekant, äfven sådana arbeten för statens räkning, och i det fallet gäller naturligtvis hvad nyss sades. Emellertid anför Utskottet såsom det egentliga skälet, hvarför Utskottet afstyrkt flera i ämnet väckta motioner, att frågan om landtpolisens ordnande sannolikt komme att upptagas af den komité, som är nedsatt för afgifvande af förslag till förändrad tjänste- och lönereglering för landsstaten. Sannolikt är väl också, att detta ämne der kommer att behandlas, men jag befarar, att detta icke kan inträffa så snart. Emellertid äro dessa ordningar verkligen så olidliga, att man icke kan begära, att allmänheten skall år efter år fördraga dem i förväntan på den lagstiftning, som möjligen af komitén kan föreslås och sedermera efter åtskillig ytterligare handläggning af ärendet komma att blifva lag, men först om några år. Samme motionär, som fäst uppmärksamheten på dessa förhållanden och som nyss skildrat dem, har väckt, förutom den här ifrågavarande motionen, äfven en annan om förändringar i allmänna lagen och isynnerhet i fråga om häktning. Då jag anser mig icke kunna understödja honom i

denna sistnämnda del och icke har stor förhoppning att på det sättet kunna verka något för ändamålet, har jag trots, att hvad som derfor kan göras bör ske i sammanhang med den nu väckta frågan.

Mot det slut, hvartill Utskottet kommit, har den föregående talaren åberopat sin reservation och yrkat bifall till densamma. Denna reservation innehåller, att på extra stat för år 1876 skulle till Kongl. Maj:ts disposition anvisas 50,000 kronor att användas till efterspanande och gripande af allmänt efterlysta personer. För detta ändamål i så allmänna ordalag bestämdt tror jag icke att ett anslag lämpligen bör gifvas. Det synes dock både af motionen och af motionärens här nyss afgifna yttrande, att anslaget egentligen skulle användas i sådana orter, der större allmänna arbeten, synnerligen jernvägsbyggnader pågå. De oordentligheter, som der begås, och de rättskränkningar, som der ega rum, böra alltså i första hand afstyras, och för *det* ändamålet böra då medlen användas och icke i allmänhet för att bekosta gripandet och efterspanandet af efterlysta personer, ty det finnes mångfaldiga andra slag af brottslingar som efterlysas, och skulle dessa medel härtill användas komme de att dragas från det ändamål, som uppenbarligen af motionären afses. Jag tror därför att man måste göra någon begränsning med afseende å sättet för användande af det anslag, som motionären ifrågasatt. Gör man denna begränsning, torde det äfven kunna vara möjligt att begränsa den summa, han föreslagit. Det är icke på så många ställen som dessa större arbeten pågå, att man icke möjligen med en ringare summa, stäld till Regeringens förfogande och genom Konungens Befallningshafvande använd, skulle kunna upprätthålla ordningen och rättssäkerheten vid dessa arbetsställen. Jag har derför trots, att man skulle kunna nedsätta anspråket något i förhoppning, att det derigenom skulle vinna mera afseende, och jag tillåter mig därför att framställa det förslag till beslut, "att på extra stat för år 1876 må till Kongl. Maj:ts disposition anvisas 20,000 kronor att användas till ordningens och rättssäkerhetens uppehållande medelst särskild polisstyrkas anställande å de orter på landsbygden, der sådant anses erforderligt."

Herr Nilsson: Ehuru flera motioner blifvit väckta i fråga om inrättandet af en landtpolis eller om vidtagande af andra åtgärder för åstadkommande af en förbättring uti rättstillståndet på landet, så har dock Utskottet afslagit alla dessa motioner blott af det skäl, att ett förslag vore att emotse från en komité, som för närvarande är sysselsatt med ett hithörande ämne. Jag var äfven underrättad härom och var derför ganska villrådig, om jag skulle framställa begäran om en landtpolis eller endast om förbättrade villkor för de tjenstemän vi redan hafva på landet. Jag bestämde mig slutligen för det senare. Då nu ingen Kongl. proposition i sådant afseende är inkommen till denna Riksdag, och det möjligen kan dröja, innan den väntade förändringen kan blifva genomförd, synes det mig ej vara välbetänkt att nu undanskjuta

Landtpolisens ordnande.
(Forts.) denna fråga, som är ganska vigtig för samhället. Jag hemställer derföre till Kammarens ledamöter om bifall till min i ämnet väckta motion, på det någon förbättring må kunna ske i det närvarande tillståndet. Vi hafva alldeles ingen brist på dugliga poliskarlar, och jag vet att flere hafva uppoffrat både tid och penningar på brottslingars efterspanande, men flertalet kunna ej på ett kraftigt sätt verka derför, emedan de sakna medel dertill, och så mycket tror jag rättskänslan bjuder att, om de företaga resor utom sina distrikt för att gripa brottslingar, sådant bör dem särskildt ersättas. Det är verkligen beklagligt att fridsstörare skola få tillfälle att stryka från en ort till en annan och ostraffadt begå det ena brottet efter det andra. Allt för litet göres således i vårt land för brottslingars gripande, då deremot till exempel i England för sådant ändamål utfästs en belöning af 100 pund sterling vid ett tillfälle, då det tillgripnas värde uppgick till 2,200 pund. Jag är fullt öfvertygad om, att den föreslagna ersättningen skulle verka till förbättring uti det öfverklagade tillståndet, ty när polismannen kommit brottslingen på spåren, så kan han, om han är viss om att få sina omkostnader ersatta, fortsätta förföljandet äfven utom sitt distrikt ända till dess den brottslige anträffas.

Jag yrkar alltså bifall till mitt förslag och anhåller, att proposition derom måtte framställas.

Herr von Möller: Stats-Utskottet har erkänt behofvet af en ordnad landtpolis, och vi hafva nyss hört Herr Justitie-ombudsmannen betona detsamma, särskildt med hänvisning till de orter, der jernvägsarbeten pågå. Att detta behof likväl äfven inom andra delar af landet förefinnes, derom vittnar Malmöhus läns landstings åtgörande att tillsätta en komité för att utarbete ett förslag till bildande af en landtpolis.

Inom det län jag tillhör har en sådan landtpolis i åtskilliga socknar blifvit inrättad. I den socken, der vi för några år sedan hörde omtalas det beryktade "Mutene"-målet och till hvilken socken då skickades en garnison af Elfsborgs regemente för ordningens upprätthållande, har nu befolkningen sjelf bildat en landtpolis på så sätt, att personer blifvit vid kommunalstämma valde och af Konungens Befallningshafvande sedan dertill förordnade. Men hvad vill det säga att förordnas till polis och hvilken rättighet har denna polis? Kan Konungens Befallningshafvande på det sättet förordna och hvilken är polisens instruktion? För mig synes Herr von Schulzenheims motion vara värd att litet närmare tagas i betraktande. Han yrkar nemligen:

1:o att Riksdagen måtte för sin del besluta ett skyndsamt inrättande af en på fjerdingmansinstitutionen grundad talrikare och mera användbar landtpolis, samt åtaga sig de deraf följande prestationer;

2:o att Riksdagen måtte till nödiga utgifter i och för detta ändamål till Kongl. Maj:ts disposition ställa en summa, stor 100,000 kronor.

3:o att Riksdagen vid anmälan hos Kongl. Maj:t af förestående beslut i underdånighet måtte anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes utfärda nådig instruktion i detta afseende samt, om möjligt, medgifva indelt soldats användande, åtminstone under vissa bestämda år, såsom polisman på landet.

Den egentliga orsaken, hvarför Stats-Utskottet afstyrkt denna fråga, är just den, som Herr Fröman nyss omnämnt, nemligen att frågan om ett närmare ordnande af landtpolisen skulle komma att behandlas af den komité, som är nedsatt för afgifvande af förslag till förändrad tjenste- och lönereglering för landtstaten. Vi hörde dock, att han befarade, att man kanske skall få vänta ganska länge derpå, och jag fruktar, att frågan om ordnande af en sådan landtpolis, som här åsyftas och som af Malmöhus läns landsting blifvit föreslagen att bildas, icke ingår i syftet af det åt denna komité lemnade uppdrag.

Det är likväl icke blott på de ställen, der ett större antal jernvägsarbetare äro samlade, som oordningar ske af den art, att de icke under närvarande förhållanden kunna förebyggas. I det län, der jag bor, finnas tre marknadsplatser, och marknadsdagarne äro så ordnade för de besökande, att de följa dag efter dag. Vid tiden för dessa marknader är det alltid säkert, att en mängd löst folk strömma dit. Under sista höstmarknaden hände, att af sådant löst folk begicks under samma natt inbrottsstöld och häststöld, hvarjemte en bondgård antändes därför, att egaren nekade dem nattquarter. Vidare anföllo de under samma natt med knif en fredligt åkande person och sårade honom så svårt, att hans lif sväfvide i fara. Ingenting kunde emellertid göras för att gripa våldsverkarne, ty länsmanen bodde långt derifrån och fjerdingmannen hade icke rättighet att ingripa. Denna kommun har nu beslutat att bilda en landtpolis.

Då nu emellertid Herr Justitie-ombudsmannen har hemställt, att Riksdagen ville besluta att på extra stat uppföra 20,000 kronor för att i de orter å landsbygden, der behöfvat sådant påkallar, kunna användas till bildandet af en landtpolis, och då jag för min del anser, att Herr von Schulzenheims motion innehåller mycket, som vore värdt att tagas i betraktande, hemställer jag, huruvida det icke vore rättast att återförvisa frågan, på det att Herr Justitie-ombudsmannens förslag och hvad jag nu framställt måtte komma under behandling, hvaraf resultatet således skulle kunna blifva en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet.

Herr Hallenborg: Jag tror, att det är af synnerlig vigt, att man icke betraktar denna fråga ur alltför obetydlig synpunkt. Vi hafva nemligen kommit till den erfarenhet på flera håll, att den allmänna säkerheten icke är så betryggad, som den borde vara i ett ordnad sambälle, och i det län, som jag tillhör, är osäkerheten verkligen ganska stor. För alla de mindre jordbrukarne finnes ingen säkerhet att få behålla sina kreatur, ty om nätterna stryka åtskilliga industririddare omkring, hvilka roa sig med att stjäla hästar, som snart nog förpassas till hästslagteri-

Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)

erna, der man naturligtvis icke kan få reda på dem. Det har till och med kommit så långt, att de bryta sig in i bondgårdarne och stjäla kreatur, och de som råka ut för dessa olyckor äro alldeles rättslösa, ty landtpolisen är så svag, att den icke kan uträtta något. Också hafva, såsom den siste talaren anført, dessa förhållanden väckt en sådan uppmärksamhet, att Malmöhus läns landsting tillsatt en komité för att ordna denna fråga, och jag hyser den förhoppning att något förslag härutinnan skall kunna åstadkommas.

Man har föreställt sig, att, derest hvarje kommun inom sig skulle vilja bekosta en särskild uppsyningsman, och om landstinget för året ville lemna anslag för anställandet af poliskonstaplar, man lättare skulle kunna upprätthålla ett samband mellan de olika delarne af länet och således med tillhjälp af telegrafren lättare kunna få reda på den brottslige. Sådant är dock förenadt med stora kostnader, och det är möjligt, att, sedan ett system i detta afseende blifvit uppgjort, man skall finna, att det måhända är alldeles för dyrt äfven för en så rik provins som Malmöhus län. Jag tror derfor, att det vore mycket lyckligt, om ett anslag skulle kunna af Riksdagen nu beviljas, för att af Kongl. Maj:t fördelas på sådana län, som sjelfva försöka att ordna sin landtpolis. Jag anser frågan af den vigt, att man icke bör alltför mycket skjuta den undan, och hvad beträffar de förhoppningar, som Utskottet fäst vid den omnämnda komitén, tror jag att denna komités arbeten icke blifva af den beskaffenhet, att de komma att verka så betryggande i detta afseende, som man föreställer sig. Jag hemställer, huruvida det icke vore skäl, att Stats-Utskottet finge taga frågan under förnyad pröfning. hvarför jag i likhet med den föregående ärade talaren yrkar, att betänkandet måtte till Utskottet återremitteras.

Grefve Beck-Friis: Då här af flere talare blifvit ifrågasatt, huruvida det motiv, som Stats-Utskottet anført för afslag å de nu väckta motionerna, skulle ega giltighet, ber jag få nämna, att jag har sett det förslag, som varit diskuteradt inom den nämnda komitén. Jag vet icke hvad öde det rönt, men det gick ut på att fjerdingmannainstitutionen skulle förvandlas till polisbefattningar dels i statens och dels i kommunens tjenst, och att dessa polismän skulle kunna uppträda med samma myndighet som de nuvarande länsmännen. Om en sådan organisation blifver genomförd, tror jag, att för den närmaste framtiden alla anspråk i detta afseende vore uppfyllda. Att åter så organisera landtpolisen, att den skulle vara tillräcklig vid större arbetsföretag, tror jag näppe-ligen kan gå för sig, och jag har mig bekant, att de jernvägsbolag, som hafva arbeten af större utsträckning, i allmänhet begärt att få särskild polis tillförordnad. Särskildt angående det bolag, som bygger Bergslagsbanan, har jag mig bekant, att det icke fått några prester, men deremot länsmän i parti. I motsats till hvad flere talare här yttrat, tror jag således icke, att staten bör i detta afseende direkt ingripa. Att något likväl bör göras, är ju gifvet,

och då det kan hända, att den nämnda komiténs arbeten kunna komma att draga ut på tiden, vill jag för min del icke motsätta mig en återremiss, hvarigenom man skulle kunna blifva enig om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga frågan under pröfning; ty att på rak arm bevilja en summa penningar, tror jag icke kan vara lämpligt.

Jag yrkar därför återremiss i samma syfte som de två senaste talarne.

Herr von Koch: Jag tror för min del, att få saker påkalla mera uppmärksamhet än det rättslöshetstillstånd, som på många orter i synnerhet på landsbygden för närvarande existerar; ty polisen der är nästan lika med noll. Landtkommunerna äro så mycket betungade af andra utgifter och hafva så få tillgångar att anlita, att de icke kunna likasom städerna förskaffa sig en ordnad polis. Enligt min åsigt borde hvarje kommun annars ordna sin polis. Jag har många gånger förut, då jag yttrat mig angående bränvinsafgifternas sammanslagning, hänvisat på, att det är omkring sex millioner, som sluddras bort, men hvilka borde tillkomma kommunerna, för att ordna både sin polis och sitt skolväsende, så att staten slipper att deri ingripa. Båda dessa saker kunna, efter min tanke, bäst ordnas distriktvis. För några riksdagar sedan hörde vi vederbörande departementschef yttra, att han åsyftade att få en polis ordnad inom kommunerna. Sedermera har, såsom vi veta, en komité blifvit tillsatt för afgifvande af förslag till förändrad tjenste- och löneroglering för landsstaten. Då saken har intresserat mig, har jag förfrågat mig, huruvida komitén tänkte gå i denna riktning eller icke; och jag tror mig icke begå någon indiskretion genom att upplysa, att den ledamot, jag frågade, icke då syntes böjd att gå åt det håll, som här är ifrågasatt, utan åt ett helt annat håll, ungefär såsom det nu är, eller att sammanblanda landtpolisen med uppbördsverket, hvilket enligt min erfarenhet är alldeles opraktiskt. Den, som är en bra uppbördsman, är endast undantagsvis en bra poliskarl. De fleste af våra skickligaste poliskarlar hafva blifvit förstörda derigenom, att de varit tillförordnade länsmän; ty de hafva kommit på balans, och sedan de fått dåliga affärer, duga de icke till poliskarlar heller. Jag tror, som sagdt är, att kommunerna sjelfva ordna sin polis; men dertill fordras medel och icke så litet heller. När detta kan ske, vet ingen; ej heller när komitén kan hafva slutat sina arbeten, och Gud vet hvem som har civilportföljen, när dess betänkande kommer att afgifvas. Emellertid anser jag icke, att det är lämpligt, att Riksdagen på enskild motion tager iniativet och anslår penningar för detta ändamål, men när det såsom här är periculum in mora, vill jag, ehuru jag alltid motsatt mig dylika framställningar af enskild motionär, i fall ärendet blir återremitteradt, och vederbörande departementschef här förklarar sig önska sådant, förorda ett dylikt anslags beviljande. Om en återremiss kommer att ske, och allmänna uppmärksamheten blir fäst på, huru det står till på landet, hoppas jag, att de Herrar, som bo i städerna och

*Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)*

Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)

hafva en god polis, måtte finna, att något bör göras för landsbygden i detta afseende; och då, såsom af Herr Fröman blifvit antydt, detta egentligen är ett statsbestyr, torde böra tillses, att erforderliga medel blifva tillgängliga, i synnerhet på sådana orter som icke sjelfva hafva goda inkomster af bränvinsmedlen, så att landstingen och hushållningsällskapen kunna anvisa medel för brottslingars gripande. Så har det skett hos oss, då folket tyvärr super mycket. Det finnes orter, der enskilda personer släppt till medel för brottslingars gripande; men detta kan man icke räkna på. Derför måste medel ställas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes disposition, och i hopp att något i denna sak kan göras, instämmer jag med dem, som yrkat återremiss.

Herr Montgomery-Cederhielm: Att Stats-Utskottet har ansett denna fråga vara af vigt, framgår af dess betänkande; men skälet för mig att deltaga i Utskottets afstyrkande af ifrågavarande motioner har icke varit det, som finnes i Utskottets betänkande anfördt, utan mitt skäl har varit, att jag ansåg det olämpligt att tillstyrka ett så stort belopp, som här blifvit föreslaget af Friherre von Schulzenheim med 100,000 kronor eller af Herr Nordenfelt med 50,000 kronor, endast på grund af enskild motionärs framställning utan något stöd af något uttalande från Riksdagen eller någon af Kongl. Maj:t gjord framställning om behovet af denna sak. Då emellertid af den diskussion, som här blifvit hållen, det synes, att meningarne äro mycket eniga deri, att något i detta fall bör göras, vill jag för min del gerna instämma med dem, som yrkat, att denna fråga måtte återremitteras till Stats-Utskottet; och jag är förvissad, att de ledamöter af Utskottet, som önska, att något i denna fråga måtte göras, skola erhålla ett kraftigt stöd af den diskussion, som här förevarit, på det att frågan må kunna bringas till ett slut, som kan bidraga till ett bättre rättstillstånd, än som för närvarande eger rum.

Herr Nordenfelt: Jag vill fästa uppmärksamheten på, att det är icke allenast vid större allmänna arbeten, som oordningar och rättskränkingar ega rum, utan vid nästan alla större industriela företag är det samma händelsen. I Norrland till exempel vid de stora sågverken, skogsafverkningarne och flottlederna är jemväl detta förhållandet. Jag vill ock upplysa, att vid statens jernvägsbyggnader finnes alltid särskild polis, nemligen i allmänhet en extra länsman eller extra poliskarl på hvarje mil af arbetets längd; men dessa hafva icke kunnat förekomma brott, ty våldsverkarne gå naturligtvis helst till de platser der polisen icke för tillfället finnes. Om de stämmas, komma de icke; skola de häktas, förföljer dem länsmannen endast till gränsen af sitt distrikt och der vänder han och skrifver till nästa länsman, mycket belåten med att han icke behöft häkta, emedan han icke har någon särskild ersättning för detta obehagliga besvär. Jag förenar mig med dem, som yrkat återremiss, och afstår således från mitt förra yrkande.

Herr Ekman, Carl: Det lär väl icke kunna förnekas, att under senare åren osäkerheten i landet på många ställen blifvit så stor, att någon åtgärd torde böra vidtagas, för att söka åstadkomma ett bättre förhållande; men jag tror, för min del, icke, att några sådana åtgärder, som de af motonärerne föreslagna, i de flesta fall skulle för denna sak erfordras; ty om det finnes något intresse för denna fråga hos Kongl. Maj:ts vederbörande befallningshafvande, tror jag verkligen, att, om initiativet tages från deras sida, öfverenskommelse kunde träffas med direktionerna för större arbetsföretag och kommunalstyrelserna på de orter, der en större osäkerhet gifvit sig tillkänna, för ordnandet af en nöjaktig polis. Jag tror således för min del, att det icke skulle gagna till något, att, såsom här af åtskillige talare blifvit föreslaget, återremittera detta betänkande till Stats-Utskottet. Om följden deraf skulle blifva, såsom det af en talare blifvit antydt, att Utskottet skulle i frågan meddela sig med vederbörande departementschef och höra hans åsigt om de åtgärder, som kunde böra vidtagas, föreställer jag mig, att svaret icke gerna kan blifva annat, än att, om Riksdagen vill gifva några penningar, tagas de emot och skola för det afsedda ändamålet efter bästa förstånd användas. Men någon fullständig utredning för frågans bedömande och en utredning, som kan vägleda Utskottet och Riksdagen i afseende på de åtgärder, som böra vidtagas, och omfattningen af dessa åtgärder, föreligger icke, och lär väl icke heller under den korta tid, som kan stå Utskottet öppen för underhandling med vederbörande departementschef, kunna vinnas. Det beslut, som nu kunde komma i fråga, skulle således blifva fattadt utan att vara grundadt på en fullständig kännedom af förhållandena, som det likväl synes mig, att Riksdagen alltid bör söka att förskaffa sig, innan den fattar något beslut. Jag kan på grund häraf icke komma till någon annan åsigt än den, att Utskottet har förfarit rätt, då Utskottet föreslagit, att ifrågavarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Jag yrkar således bifall till Utskottets betänkande.

Grefve Mörner, Carl Göran: Det förundrar mig alls icke, att Utskottet kommit till det beslut, hvori detsamma stannat, då någon framställning om anslag till det ändamål, som här blifvit framhållet, icke kommit från regeringen; och då icke heller, så vidt man af betänkandet kan finna, de särskilda motionerna inom de Kammare, der de blifvit framställda, ådragit sig någon större uppmärksamhet. Men den diskussion, som nu här förefallit, och de uttalanden, som af representanter från särskilda orter blifvit gjorda, synas mig böra för Utskottet vara en ganska talande anledning att vid en förnyad pröfning af frågan taga densamma i ett allvarligt öfvervägande. Vi hade förliden gårdag på framställning af Kongl. Maj:t att besluta, huruvida man skulle bevilja ett särskildt anslag för att bereda jernvägsarbetare presterlig vård; men jag tror, att polisvård är för dem mycket angelägnare. Om Utskottet behagar taga kännedom af den motivering, hvarmed

*Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)*

*Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)*

denna framställning beledsagades, tror jag, att Utskottet derifrån äfven kan hemta några skäl för att fästa mera afseende vid de nu väckta förslagen. Utskottet har framhållit, huruvida icke denna landtpolis borde betraktas såsom en kommunalangelägenhet, och det har äfven af en talare blifvit yttradt åtskilligt i det hänseendet, men, mine Herrar, jag får tillkännagifva, att för min del väntar jag icke mycket af en sådan institution. Vi hafva förordnat om åtskillige kommunala tillsyningsmän, såsom för att gripa tiggare och för att tillse, att icke fiskeriföreskrifterna öfverträdas, men hvad hafva dessa uträttat? Jag tror, att det är högst obetydligt; men hafva de på några ställen varit af gagn, hafva de kommuner, der detta skett, säkert icke låtit det stanna vid blotta äran, utan gripit sig an med att gifva dessa personer någon mera materiel ersättning för deras besvär. Det ansågs vid införandet af den nya strafflagen med systemet öfverensstämmande, att icke polisen skulle uppmuntras genom att få behålla någon andel i böterna. Jag tillstår, att jag icke delade denna åsigt; ty jag trodde, att poliserna också voro människor, och då man bjöd dem på faran af knifstyng och möjligen af förlust af lifvet, borde man icke låta detta vara den enda vedergällning, som utöfver aflöningen kom dem till godo för en så föga behaglig tjenstgöring som den, hvilken åligger dem. Jag tror också, att erfarenheten visat, att nitet hos dem något slappats. Nu är frågan, hvad som skall kunna göras? Här hafva blifvit uttalade betänkligheter mot att anslå några medel för ifrågavarande ändamål, och att man borde inskränka sig till en underdånig skrifvelse. Nej, mine Herrar! detta hvita plåster är för svagt att verka som botemedel mot det onda. Utan penningar kan, enligt min åsigt, i denna sak icke något uträttas. Penningar måste därför anskaffas och icke blott till det behof, som af Herr Fröman blifvit framhållet, utan äfven till belöning åt sådana kronobetjente, som ådagalägga ett större nit och en otröttad omsorg att fullgöra sina åligganden i nu ifrågavarande hänseende. Man har gjort sammanskott för att belöna polismän, hvilka nyligen vid ett tillfälle visat ett mer än vanligt nit; men man kan icke alltid påräkna ett sådant intresse hos allmänheten, att den skall lemna dylika bidrag. Derför bör man till regeringens förfogande ställa medel äfven för detta ändamål; och skall något göras, tror jag icke, att det är tjenligt att uppskjuta till år 1876 hvad som redan i år kan ske. Motionerna gifva äfven anledning till att medel redan för detta år kunna ställas till Kongl. Maj:ts förfogande. Jag förenar mig derför med dem, hvilka yrkat, att Utskottets betänkande måtte återremitteras, uttalande dervid tillika den önskan, att Utskottet måtte ställa den summa, som kunde blifva föreslagen, till Kongl. Maj:ts disposition genast, att användas efter behof såväl under detta som nästa år.

Herr Nilsson: Då flere talare yrkat, att Utskottets betänkande måtte återremitteras, afstår jag från mitt förra yrkande och instämmer i yrkandet om återremiss.

Herr

Herr Fröman: När jag sist hade ordet, uppfattade jag det ämne, som här föreligger, i en mera begränsad form, än som jag sedermera hört det af flere andra bland Kammarens ledamöter uppfattas. Man har uttalat den åsigt, att en fullständig landtpolis borde organiseras, och man har äfven antydt, att det skulle vara angeläget, såsom en motionär föreslagit, att ställa till Kongl. Maj:ts disposition medel "för godtgörelse åt de kronofogdar, länsmän eller fiskaler, som utom egna tjensteområden företaga resor för brottslingars gripande och befordrande till straff". Jag medgifver, att behof finnas i all den utsträckning, som blifvit antydd, men jag tror för min del, att man måste något begränsa omfånget, om man skall hoppas någon framgång och en snar framgång åt sjelfva saken. Ordmandet af en landtpolis må nu blifva verkställt eller icke af den komité, som är nedsatt för afgifvande af förslag till förändrad tjenste- och löneroglering för landsstaten; samma komités förslag i nu förevarande ämne må komma snart eller sent, så är likväl ärendet dermed icke avslutadt. Det är lång väg från förslaget till beslutet, och så vidt jag fattat sinnesstämningen i landet, är det just en *snar* hjälp, som behöfs. Man har äfven antydt, att allt skulle vara hjälpt med en skrifvelse till Kongl. Maj:t, som skulle utreda ämnet och derefter till Riksdagen aflåta proposition angående de åtgärder, som borde vidtagas. Jag fruktar äfven, att denna utväg kommer att draga allt för långt ut på tiden. Hvad som behöfs är, såsom den näst siste talaren yttrade, *penningar*. Utan penningar kan icke något uträttas. Att dessa medel, som komme att anvisas, äfven skulle användas till belöningar för ådagalagdt nit vid brottslingars efterspanande, deremot har jag icke något att invända. Hvad mitt förslag angår, hade jag alltid tänkt mig, att denna polisstyrka skulle hafva fria händer att äfven kunna förfölja sådana brottslingar, som toge till flykten, och på det sättet kunna utföra hvad som är polisens funktion, när brott begås. Jag skall emellertid icke hålla på mitt förslag utan förena mig med dem, som yrkat återremiss; men jag upprepar ännu en gång, att först och främst penningar äro behöfliga, och att anslaget om möjligt redan för detta år bör blifva beviljadt. I mitt förra förslag nämnde jag visserligen år 1876, men jag anser talande skäl vara anförda för, att anslaget må för innevarande år beviljas.

Grefve Mörner, Axel: Här har ordats åtskilligt om den osäkerhet, som skulle råda på landet, och det har blifvit sagdt, att den till stor del är en följd af bristande landtpolis. Jag vill hemställa till eder, mine Herrar, om allmänna säkerheten i städerna må anses större än på landet; och i städerna finnes ändock polis. Vi se, huru i städerna alla möjliga slags brott utan minsta tvekan begås vid alla tider på dygnet. Således måtte det icke bero på närvaro eller frånvaro af polis i en kommun, huruvida brott der begås eller icke, utan orsaken dertill måste vara någon annan; men hvilken denna orsak är, torde vara svårt att utreda.

Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)

Kanhända en sådan orsak kan sökas i det sätt, på hvilket straff ådömas för begångna förbrytelser, och i det sätt, hvarpå de ådömda straffen verkställas. Om straffen icke medföra åsyftad verkan och icke af allmänheten anses stå i förhållande till de begångna brotten, torde deri redan ligga en förklaringsgrund till brottens förökande, hvartill måhända äfven andra orsaker få sökas än nämnda förhållande; men icke beror detta på närvaron eller frånvaron af polis. En föregående talare har omtalat, att vid statens jernvägsbyggnader finnes särskild polis anställd; och ändå, såsom han sade, hindrar detta icke att brott der föröfvas. Polisens närvaro förhindrar således icke, att brott begås. Att så är förhållandet, beror på något, som jag icke vill eller anser mig kunna upplysa. Om nu så är, att det icke är tillvaron af ett större eller mindre antal polistjenstemän, som bestämmer brottens mängd, så torde äfven deraf synas, att föga vunnas genom att bevilja ett sådant anslag, som här är begärdt. För mig fins ett särskildt skäl, hvarföre jag för min del anser mig icke böra tillstyrka beviljandet af detta anslag, ett skäl, som äfven torde gälla för denna Kammare, der man så ofta hör talas om att Riksdagen icke bör ingripa i de åtgärder, som tillhöra Kongl. Maj:t. Att vidtagandet af en administrativ åtgärd i främsta rummet måste tillkomma Kongl. Maj:t, lär väl ingen bestrida; och här är just fråga om en uteslutande administrativ åtgärd. Om Kongl. Maj:t ansett, att något behof här förefunnits, skulle han säkerligen om dess afhjelpande gjort framställning till Riksdagen, men då så icke skett, anser sig Kongl. Maj:t troligen på annat sätt kunna betrygga samhällsmedlemmarnes säkerhet. Detta har för mig utgjort ett särskildt och kraftigt skäl för att icke på grund af en enskild motionärs föga fullständiga förslag tillstyrka hvad här blifvit begärdt. Dertill kommer att Kongl. Maj:ts uppmärksamhet måste anses vara fästad på dessa förhållanden utan påminnelse från Riksdagen, och någon skrifvelse i ämnet behöfs derföre icke. Utskottet har i sina motiv yttrat, att den komité, som är tillsatt för afgifvande af förslag till förändrad tjenste- och lönerreglering för landtsstaten, förmodligen skulle inkomma med framställning i afseende på ordnande af landtpolisen. Detta har icke blifvit mot-sagdt. Det har äfven blifvit nämndt, att denna komité torde dröja länge, innan den afgifver sitt yttrande. Jag har dock just nyligen fått mig meddelad en uppgift, som den person, af hvilken jag erhöi den, sade sig hafva inhemtat af chefen för Civildepartementet, att nemligen komiténs arbeten komma att afslutas i senare hälften af nästkommande Maj månad. Om således Riksdagen behagade invänta detta förslags afgifvande och de framställningar, som i anledning deraf af Kongl. Maj:t kunna komma att göras, blefve väl uppskofvet icke så långt. Jag tror att Riksdagen, om den handlar så, intager en ställning; som den i en fråga, sådan som denna, bör iakttaga.

Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets förslag.

Herr Stråle: Jag har mig icke bekant om den omförmälda

komiténs arbeten komma att slutas så snart, som den siste talaren förmodat, men för högst sannolikt antager jag, att det kommer att dröja länge, innan frågan om landtpolisens omorganisation blifvit slutligen afgjord. Då emellertid, såsom temligen allmänt blifvit uttaladt, behovet deraf att någon åtgärd nu vidtages är trängande, tillåter jag mig instämma i yrkandet om återremiss och ber få för min del föreslå, att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:ts disposition ställa ifrågavarande anslag, att användas dels till ordningens och rättssäkerhetens uppehållande på ställen å landsbygden, der särskilda förhållanden sådant påkalla, dels till ersättning och belöning åt polismän, som visat synnerligt nit vid brottslingars efterspanande.

*Landtpolisens
ordnande.
(Forts.)*

Grefve Posse: Man har såsom skäl för att icke bifalla motionen anført, att en komité vore sysselsatt med saken, och att man borde afvakta dess utlåtande. Jag betviflar icke, att komitén kommer med ett förslag, men jag kan icke föreställa mig, att detta förslag kan utföras utan penningar; och detta bör således icke lägga hinder i vägen för bifall till hvad Herr Nordenfelt här föreslagit. Kommer komitén med sitt förslag, äro pennin- garne bra att hafva. Kommer åter komitén icke med sitt betän- kande, så är ju ändock skäl att bifalla motionärens förslag. Jag är således af den åsigt, att vi borde bevilja detta anslag genast, men då flere talare yrkat återremiss, förenar jag mig med dem.

Herr Wallenberg: Några yttranden af Grefve Axel Mörner hafva uppkallat mig. Jag tror, att den svarta skildring han gjorde af tillståndet i städerna är för mycket öfverdrifven för att kunna lemnas utan gensägelse. Det är väl icke rimligt att jem- föra förhållandena på orter, der på en trång yta många men- niskor bo tillsammans, der beröringspunkterna äro stundliga och anledningar till tvister större än på landet, med en landsort, som ligger, om jag så må uttrycka mig, i en afkrok, afsides från den stora stråkvägen och der man kan föra ett temligen idylliskt lif. Dessutom hade talaren yttranden, som syftade på, att det icke var polismakten som uträttade något i afseende på ordningens upprätthållande, utan att detta skulle vinnas genom strängare straffbestämmelser. Jag tror, att, huru stränga straffbestämmelser man än vill antaga, dessa skola blifva utan verkan, om icke genom polisens försorg de brottslige befordras till straff.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande utlåtande och dels återremiss deraf, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 12 och 14 dennes bordlagda utlåtande N:o 56, i anledning af väckt fråga om en fortgående kontroll öfver enskilda jernvägar m. m.

*Ordnandet af
förhållandena
mellan riks-
banken och
myntverket.*

Föredrogs ånyo Banko-Utskottets den 14 och 16 dennes bordlagda memorial N:o 18, i fråga om ordnandet af förhållandena mellan Riksbanken och Kongl. myntverket.

Utskottets å sidorna 6 och 7 framställda förslag.

Herr Wærn: Det förslag, som här är framställt, afser förändring af Kongl. Maj:ts nådiga instruktion för myntverket i afseende på mottagande af guld i plantsar af den 11 September 1874. Då man förbiser motiven, har man rätt svårt att fatta, hvori den egentliga skilnaden ligger, emedan allt hvad som är här föreslaget i sjelfva verket eger rum. Det har hittills praktiserats på det sättet och det kommer äfven hädanefter och efter instruktionens utfärdande att praktiseras på samma sätt. Men jag tror att de ordalag, som här äro använda, kunna någon gång misstydvas och gifva anledning till missförstånd, och det är derföre jag har några få anmärkningar i detta fall till att göra och rättelser, som äro så obetydliga, att jag tror, att om man är ense om ändamålet, skall man icke blifva oense om dem. Förhållandet är nemligen det, att de tvifvel om genom den Kongl. instruktionen af den 11 September 1874 detsamma skulle uträttas, som det som här är föreslaget, stödja sig derpå, att i denna instruktion är sagdt, att till framtida disposition mottages guld i plantsar endast för Riksbankens räkning och i närvaro af dess ombud, hvarefter på ett annat ställe åter talas om detta ombud, i det att det nemligen heter, att förvaringen af det guld, som blifvit mottaget för Riksbankens räkning, skall ske i en särskildt dertill afsedd kista med två lås, hvartill Riksbankens ombud får en nyckel. Denna bestämmelse om ombudet har nemligen blifvit till den grad missförstådd af Utskottet, att det gifvit anledning till en ren fantasi i hvad som här är sagdt om att ombudet blifvit ålagdt att öfvervara en mer eller mindre långvarig profning, vägning och värdering af partiet, om hvilket allt icke ett ord finnes i hvad jag uppläst och, utom hvad jag uppläst, finnes alldeles ingen föreskrift om ombudets åtgöranden. Det är således fullkomligt en fantasi, men äfven denna bör undanröjas, om derigenom förhållandet mellan Myntverket och Riksbanken kan göras angenämare, och då allt tal om ombudet endast tillkommit af den anledning, att man, sedan myntverket icke kunde enligt ett af Kongl. Maj:t fattadt beslut åläggas större ansvar för af banken deponerad guld än i 12 kapitlet Handels-balken stadgas, eller ansvar att icke uraktlåta eller försumma något utan att söka till att på allt sätt vårda sig derom, så tillkom stadgandet om detta ombud, emedan man trodde att fullmäktige i Riksbanken sjelfve i detta fall

skulle önska förvissa sig om sättet för förvarandet af dess guld. Om fullmäktige i Riksbanken önska och äro belåtna med att föreskriften om ombudet försvinner, så är jag fullt öfvertygad om att Kongl. Maj:t icke kan hafva det ringaste att invända deremot. På det sätt förefaller det mig, att man genast kan vara klar och jag har således, i hvad Riksbankens och Myntverkets förhållande till hvarandra angår, ingen invändning emot Utskottets förslag, och i afseende på dess ordalag endast obetydliga anmärkningar, men äfven dessa kunna med hänsyn till tillämpningen och i sina konsekvenser vara af vigt, och det är derföre jag nu till dem öfvergår. Här står nemligen, att en hvar må ega "att till myntverket inlemna guld för Riksbankens räkning, utan närmare angifvande af ändamålet", samt att myntverket eger mottaga detta guld till behandling, och sedan det derefter qvarlegat en tid för Riksbankens räkning, så skall det till Riksbanken utgifvas, och Riksbanken får då bestämma, huru dermed skall förfaras *mot aflemnande af depositionsbeviset*. Sammanställer jag dessa båda satsar, så påstår jag, att inlemnandet till myntverket "för Riksbankens räkning" blir endast en term, och att den verkliga eganderätten till det guld, som för Riksbankens räkning blifvit inlemnadt till myntverket, är förenad med depositionsbeviset. I detta fall blir det således hvilken som helst innehafvare af depositionsbeviset, som blir egare till guldet. När han kommer med beviset och säger: omständigheter hafva hindrat den tilltänkta försäljningen till Riksbanken, och deraf att jag ännu har depositionsbeviset kan ni se att jag fortfarande är egare; jag vill nu hafva tillbaka detta guld, eller: detta guld skall ni endast lemna till den och den, icke till Riksbanken, eller: ni skall mynta detta guld, så kan myntverket icke vägra att lyda hans order. Han kan således gifva hvad order som helst, när han har beviset. Följaktligen kommer myntverket, om här icke sägs något emot en sådan tillämpning, i detta fall precis i samma belägenhet, som en magasinsegare nu gör, sedan Kongl. förklaringen öfver 17 kapitlet 3 § Handels-banken den 24 Maj 1872 blef utfärdad, och vi hafva helt lättvindigt förvandlat vårt myntverk till ett sådant magasin, der enhvar eger förvara sitt guld, der han har rättighet att få attest på guldet, som han kan belåna; och i tre månader har han det hyresfritt på detta sätt. Det är gifvet att sådant icke skulle medföra någon förmån för Riksbanken, men deremot skulle det innebära en ganska stor olägenhet för myntverket, och jag vet icke att något praktiskt behof föranleder till att vi skola göra myntverket till en sådan magasinsinrättning. Det må pregla guld och skeda guld och vara nyttigt i sin väg, men hvartill det skulle tjena att förvandla det till en sådan magasinsinrättning, det kan jag icke förstå. Vilja vi göra det, då måste vi också göra oss reda för, att det måste blifva under full ansvarighet, som myntverket skall innehafva detta guld. Vi måste då uppbygga ett fast hus och hålla vakt der samt finna oss i åtskilliga andra konsekvenser och utgifva en instruktion derefter. Under sådana förhållanden är det att tillse, i hvad mån man bör förändra de

Ordnandet af förhållandena mellan riksbanken och myntverket.
(Forts.)

Ordnandet af
förhållandena
mellan riks-
banken och
myntverket.
(Forts.)

ordalag, som äro angifna, så att man afskär en dylik tolkning och att det guld, som profvas eller mottages, icke må kunna disponeras af någon annan än den, som förutsättes vara egare och för hvars räkning ensam man vill att myntverket skall förvara guld; och den lilla förändring som därför är nödig, är den, att det icke bör heta, att myntverket eger att mottaga guld, utan att myntverket eger att för Riksbankens räkning mottaga guld, till följd hvaraf detta guld icke kan sedermera disponeras af någon annan än Fullmäktige i Riksbanken. Detta är den första lilla förändringen, hvarom jag anhåller. Den andra förändringen är den, att tiden bör minskas. Jag tror att tre månader är alldeles för långt. Det är tillåtet efter instruktionen att ända till 2,000 kilogram guld, eller bortåt 5 millioner, få ligga på detta sätt, och skulle en sådan qvantitet som denna månad efter månad blifva kvarliggande på myntet, så är det att frukta, att det förr eller senare blir någon djerf tjuf, som spekulerar på det, och myntverket har en sådan aflägsen belägenhet i mörker och med en obehagad mälarestrand, så att det är tänkbart, att det skulle kunna hända. Jag tror att det är bättre, att förvaringen af större partier guld vid myntverket blott ifrågakommer kort tid i sender, och jag tror icke att det är någon praktisk olägenhet för Bankofullmäktige att inom kortare tid, än här är föreslaget, bestämma, hvad som skall göras med guld. Jag tror att en månad vore alldeles tillräcklig. Det är blott om dessa små förändringar jag anhåller. Jag har för öfrigt ingen invändning mot skrifvelsen.

Herr Wallenberg: Utaf hvad här är föreslaget framgår icke klart, huru det kommer att förhålla sig, om enskilda personer till myntverket inlemna guld för Riksbankens räkning och sedermera Fullmäktige i Riksbanken säga: vi hafva så mycket guld, att vi icke behöfva mera. Såsom Herr Talmannen behagade erinra sig, finnes det ett bemyndigande för Riksbanken att vägra emottagandet af guld, och det är på grund deraf, som jag finner det vara en ofullständighet här, som bör afhjelpas, när det Kongl. reglementet kommer att utfärdas. Jag anser nemligen, att då en person inlemnat guld till myntverket och detsamma, på sätt i andra momentet af den föredragna punkten sägs, verkställt nedsmältning deraf till plants samt profvat, vägt och värderat plantsen, allt mot afgifter, som böra erläggas och betalas af inlemnaren, men Riksbanken icke har behof af detta guld, som Fullmäktige följaktligen vägra att mottaga, så bör han för dessa afgifter få tillgodonjuta afdrag på sjelfva myntskatten. Denna är efter min tanke alldeles för hög, och att ännu mera öka den genom detta tillskott, vore således olämpligt.

I tredje momentet förekommer: "att myntverket utfärdar öfver det inlemnade guldets bevis särskildt för hvarje plants, upptagande att plantsen blifvit af innehafvaren eller af viss person för Riksbankens räkning till myntverket inlemnad." Jag kan icke förstå hvad ordet *innehafvare* skall der att göra. Detta är ingen transaktion, som behöfver ske *anonymt*. De som importera guld be-

höfva icke blygas deröfver, hvarföre beviset öfver det till myntverket inlemnade guldets gerna kan vara stäldt till *viss man*. Såsom Herrarne minnas är det i bankoreglementet förbjudet att endossera en vaxel in blanco, och jag vet icke, hvarföre det icke lika väl bör vara förbjudet att utfärda ifrågavarande bevis till innehafvaren, hvarföre jag yrkar, att orden "*af innehafvaren eller*" må utgå.

Ordnandet af förhållandena mellan riksbanken och myntverket.
(Forts.)

I afseende på fjerde momentet, skulle jag önska att i slutet, der det förekommer: "men öfver denna tid endast mot den afgift, som Kongl. Maj:t finner böra fastställas, och att Riksbanken mot aflemnande af depositionsbeviset eger bestämma om guldets skall myntas eller till Riksbanken utlemnas för annat användande," måtte fogas en bestämmelse derom, att, *då guld är till förmyntning inlemnadt samt proberings- och värderingsafgift således ej blifvit erlagd, Riksbanken skall sådan afgift erlagga, i fall guldets, sedan probering och värdering egt rum, ommyntadt af densamma från Kongl. myntet uttages.* Detta tror jag likväl vara af den beskaffenhet, att det följer så godt som af sig sjelft, och jag har endast velat nämna det, för den händelse att den, som får förtroende att sätta upp förslag till reglemente, får kännedom om hvad som under diskussionen förekommit.

Jag anhåller emellertid hos Herr Talmannen om proposition derpå, att i 3 mom. orden "*af innehafvaren eller*" må uteslutas och att i 4 mom. orden "*tre månader*" må förändras till "*en månad*." Det är icke nödvändigt, med fästadt afseende å de stora förvaringsrum Riksbanken har, att myntverket blir förvaringsrum för dess guld under lång tid, och jag tror icke, att Riksbanken eller någon annan kan behöfva besinna sig mera än ett par veckor om det inlemnade guldets skall myntas eller icke.

Herr Ekman, Johan Jakob: Då vi hafva en vigtig fråga näst efter denna att behandla, så inskränker jag mig helt enkelt till att yrka bifall till de förslag, som af den förste och den siste talaren blifvit framställda, nemligen att i andra momentet insätts orden "för Riksbankens räkning," till följd hvaraf momentet kommer att lyda så, "att myntverket eger för Riksbankens räkning mottaga o. s. v.," att i tredje momentet orden "*af innehafvaren eller*" utgå och att i fjerde momentet orden "*tre månader*" förändras till "*en månad*."

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att som särskilda yrkanden i afseende å tre af förslagens moment blifvit framställda, det torde vara lämpligast, att hvarje moment gjordes till föremål för särskild proposition, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till det första, utan anmärkning lemnade momentet, hvartill svarades ja.

Efter förmälan, att Herr Wærn hade yrkat, att 2 mom. skulle bifallas med den ändring, att efter orden: "Myntverket

Ordnandet af eger“ infördes orden “för Riksbankens räkning“; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet mellan riksbanken och oförändradt, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på myntverket. momentets antagande med sagda ändring, hvilken proposition med (Forts.) ja besvarades.

Herr Grefven och Talmannen förmälte vidare, att hvad det 3 mom. beträffade, hade af Herr *Wallenberg* yrkats, att detsamma skulle godkännas med utslutande af orden “af innehafvaren eller,“ hvarefter och sedan proposition på bifall till momentet oförändradt först blifvit gjord och med nej besvarad, proposition på momentets antagande med nyssnämnda ändring framställdes samt besvarades med ja.

Efter att hafva ytterligare öförmälat, huru som bifall till det 4:de momentet med utbyte af orden “tre månader“ emot orden “en månad“ blifvit af Herr *Wærn* yrkadt, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till samma moment oförändradt, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på nyssnämnda yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

Slutligen gjordes proposition på bifall till ingressen och besvarades med ja.

Utskottets i slutet af memorialet afgifna hemställan.

Herr *Wærn*: Om man ser tillbaka på hvad erfarenheten lärer, så är det en stor bagatell, som här är begärd. Af guld i plants inlemnades förra året till myntverket för ett värde af öfver 8,315,000 kronor, och under sådana förhållanden, då man väl vet, att med anledning deraf att vi öfvergått till guldmyntfoten en utomordentlig guldmyntning skulle försiggå, så var det i ett till förmyntning inlemnadt parti tre plantsar och i ett annat tolf plantsar, som voro så spröda, att de behöfde behandlas på sätt instruksjonen omtalar och afgift erläggas. För de tolf plantsarne gjorde hela kostnaden 177 kronor 82 öre och för de tre plantsarne 53 kronor 78 öre, eller tillsammans 231 kronor 60 öre. Jag tror mig veta, att kostnaden icke i något fall drabbat Riksbanken, utan att Riksbanken, då den visste, huru förhållandet var, tillförsäkrat sig af säljarne af guldet, att de skulle betala denna lilla kostnad, som också skedde. Nu har emellertid det af Utskottet ansetts, att hela denna kostnad skulle försvinna, då guld lemnas i till utmyntning, emedan Utskottet anser, att afgiften för utmyntning är så stor, att myntverket icke borde hafva något mera. Det låter mycket oskyldigt. Vore det blott fråga om 374 kronor, då är det ju intet som skulle äfven för myntverket vara af någon sorts betydelse alls. Men en bestämmelse måste finnas i afseende på, huru guld, som skall af myntverket mottagas, bör vara, och det är mot den som egentligen anmärkningen är riktad. Det är alldeles frivilligt för en hvar, som har guld, att hos myntverket anhålla

att det skall göras smidbart, och om icke guldet blifvit lemnadt till förmyntning, är dess beskaffenhet för myntverket alldeles likgiltig. I det fall åter att guldet skall utmyntas är det icke ensamt svenska myntverket, utan alla andra länders myntverk, som hafva dylika föreskrifter, och vi hafva genom en konvention uttryckligen förbundit oss till att lemna dem. I myntkonventionen med Danmark står det i artikeln 13: "de närmare villkoren med afseende å det inlemnade guldets mängd, finhet och öfriga egenskaper fastställas framdeles genom öfverenskommelse mellan regeringarne." En sådan öfverenskommelse skulle således ske, och omedelbart efter myntkonventionen eller rättare sagdt under aftalet derom sökte jag med de danska och norska ombuden få något uppgjort i det fallet. Men myntmästarne sade, att dertill behöfde de någon erfarenhet. Det var således intet att göra för ögonblicket; men när tidsomständigheterna gjorde, att denna instruktion måste utfärdas för myntverket, så var det nödvändigt att gifva några bestämmelser, och som jag delade den åsigt, som här nu framträdte om önskvärdheten deraf, att afgifterna blifva så få och så ringa som möjligt, så bad jag öfverdirektören för myntverket att gifva mig ett förslag i det fallet och att gå så långt, som någon möjlighet medgaf. Han sade då, att han ville göra det, men längre än till den bestämmelse, att till förmyntning inlemnadt guld icke får vara så sprödt, att det vid slag spricker, ansåg han ej möjligt att gå; och enär det äfven för barn borde vara tydligt, att guldet icke kan användas till utmyntning, om det spricker när man slår på det, så ansåg äfven jag att detta vore den yttersta gräns, till hvilken man kunde gå. Man kan icke gå längre. Man kan icke begära, att myntverket skall taga emot, hvad som knappt kan kallas för guld. Är det så sprödt, så orent, att det med ett slag af en hammare spricker, så är det alltför dåligt till utmyntning, det måste erkännas. Bestämmelserna gå icke längre, än som anses nödvändigt, och de hafva tillika den förtjenst, att hvar och en kan öfvertyga sig om det guld, han får, är sådant eller ej. Skulle bankofullmäktige få guld af obekant beskaffenhet, så behöfves det blott att befalla en vaktmästare att slå ett hammarslag på hvarje plants och det skall genast visa sig, om guldet vid slag spricker eller ej. I det förra fallet är det icke till utmyntning dugligt, i det senare fallet åter riskera fullmäktige icke att få betala någon afgift för smidbargörning. Men hvarföre skulle man icke kunna medgifva äfven detta och mottaga så dåligt guld som helst? Jo, derföre att man genom att säga, att man för intet åtager sig att utpregla huru orent guld som helst till mynt, åtager sig att rektifiera de fel, som vid raffinaderier eller andra myntverk begås, och derigenom ådrager sig en icke obetydlig kostnad och icke så litet åtlöje. Det skulle troligen löna sig för danska myntverket att, när de få sprödt guld, skicka det hit till förmyntning, om svenska myntverket åtager sig att mynta så dåligt som helst. När Riksbanken eller någon svensk köper guld för att inlemna det till vårt myntverk, skulle utländska säljare af guld alltid passa på att skicka orent guld till Sverige.

*Ordnanudet af
förhållandena
mellan riks-
banken och
myntverket.
(Forts.)*

Ordnandet af Jag tror icke att det är rätt att ålägga vårt myntverk något förhållandena dylikt.

mellan riks-
banken och
myntverket.
(Forts.)

Beträffande förhållandet i andra länder i detta afseende, har jag här en skrifvelse af den 8 Juni 1870 af engelska skattkammaren till engelska banken, hvori förekommer den föreskrift, att "plantsar, hvilka före nedsmältning eller legering befinnas sköra, ej få mottagas, och att skattkammarlorderne lita på utöfning af den största vaksamhet å auktoriteternas sida för att förekomma import af guld, som de hafva anledning anse opassande för utmyntning." När man vet detta och ser, huru andra myntverk söka ställa sig, så är det klart, att, om det publiceras, att vi till förmyntning mottaga icke smidbart guld, utan att taga det ringaste för dess rengöring, så skulle vi också få allt skört guld. Jag tror det icke är rätt att så behandla svenska myntverket, eller att utsätta det för dylikt, och tror, att den föreskrift, som här finnes, att guld, som är så sprödt, att det vid slag spricker, icke mottages till myntning, icke är så dålig, och dessutom att det icke är skäl att Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t och begär förändring deraf, då Kongl. Maj:t meddelat den danska regeringen denna punkt, som naturligtvis endast provisoriskt kan anses fastställd, alldenstund konventionen säger, att det skall ske efter öfverenskommelse mellan regeringarne. Att nu Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla att deri få en förändring, oberoende af om det förslag, som är afgånget till Danmark, gillas eller icke, kan jag ej anse lämpligt.

På dessa skäl anhåller jag om afslag å det i denna punkt gjorda förslag.

Friherre von Schwerin: Den sakrika utredning, den föregående talaren egnat åt denna fråga, synes mig dock icke på något sätt hafva minskat riktigheten af det slut, hvartill Utskottet kommit, nemligen att myntskatten vore tillräckligt hög att betäcka de kostnader, som uppkomma genom den så kallade fineringen. Då denne talare dessutom medgifvit att frågan rör en bagatell, kan jag icke se något skäl att icke gå in på Utskottets förslag och hemställer om bifall till detsamma.

Herr Dufwa: Då den talare, som först hade ordet, sjelf medgaf, att det ifrågavarande stadgandet beredt myntverket endast obetydliga inkomster och att Riksbanken icke fått vidkännas dessa kostnader, får jag hemställa, att denna sak icke måtte betraktas såsom någon tvistefråga mellan Riksbanken och Myntverket. Något sådant kan icke komma i fråga, då det för Riksbanken är ganska lätt att befria sig från dessa kostnader; utan frågan rör endast den allmänna rörelsens intressen och lättheten att uppgöra aftal om guldinköp.

Under sistlidna år erbjödo två penningeinrättningar här Riksbanken att köpa större partier guld, och denna gjorde till vilkor att säljarne skulle förbinda sig att, derest Myntverket blefve berättigadt att, utöfver den lagstadgade myntningskostnaden, er-

hålla särskild afgift för osmidigt guld, också betala denna afgift för hvad af det sålda guldet kunde befinnas osmidigt. Femton plantsar förklarades af Myntverket osmidiga, och då genom Kongl. kungörelsen den 11 September 1874 bestämdes, att afgift till Myntverket skulle betalas för smidbargöring, nödgades säljarne betala denna afgift. Men fråga är, huruvida det är rätt att sådan afgift skall betalas. Det är sant, att det finnes ett stadgande i myntlagen om att Kongl. Maj:t skall meddela föreskrift angående till Myntverket inlemnadt gulds finhet; men detta synes ej böra föranleda annat än att såsom i andra länder, hvilkas lagstadganden i detta hänseende jag varit i tillfälle taga kännedom om, föreskrift meddelas, att hvad som skall anses såsom guld, måste innehålla ett visst procenttal, till exempel 90 procent, fint guld och det, som innehåller mindre, underkastas en afgift för finering, hvilket är en åtgärd, som motsvarar vår skedning, och denna afgift är tillbörligt att man får erlægga, nemligen till rimligt belopp. Kostnaden åter för smidbargöring är icke af betydighet, så att någon afsevärd förlust äfventyras genom en sådan förändring, som här är föreslagen. Fast hellre följer af de upplysningar, jag varit i tillfälle att härom inhemta, att åtgärden är så enkel, att den stadgade afgiften är aldeles för hög att motsvara kostnaden och blott tjenar till att obehörigt betunga handeln med guld, hvilken synes böra underlättas så mycket som möjligt.

*Ordnandet af
förhållandena
mellan riks-
banken och
myntverket.
(Forts.)*

Jag får i detta afseende återropa en afhandling af en fransk mynttjensteman, intagen år 1872 i en fransk och en tysk tidskrift, och i hvilken beskrefs förfarandet vid den ifrågavarande operationen i myntverket i London. Den apparat, som begagnas vid nämnda myntverk, finnes aftecknad, och kostnaden för densamma uppgifves till 500 francs; sjelfva operationen uppgifves vara lätt verkställd, klogas för fem francs skall räcka till renande af flera tusen kilogram guld. Den egentliga kostnaden består i den obetydliga förlust af guld, som kan inträffa, men hvarom säges att guldet ofta kan återfinnas. I afhandlingen äro äfven intagna protokoll öfver särskilda plantsars behandling, af hvilka det intressantaste är beskrifningen om en plants, som enkom gjordes af sådana ämnen, att guldet skulle blifva så osmidbart som möjligt, och det oakadt blef det efter 8 à 10 minuters behandling med klogas smidbart. Som nyss är sagdt, kan vid denna behandling uppstå någon guldförlust; men protokollen visa, att vid ett af de omnämnda fallen plantsen efter verkställd smidbargöring befans innehålla lika mycket guld som förut. När behandlingen, rätt och lämpligt ordnad, är så lätt, synes Myntverket ej behöfva någon särskild afgift, som endast lägger hinder och svårigheter i vägen för hvarje gång aftal skall slutas med penningeinrättningar eller andra om köp af guld.

Den förutnämnde talarens farhåga att till exempel danska myntverket kunde skicka hit sina spröda plantsar, tror jag icke hafva någon grund. Det vore nemligen ett mindre riktigt förfarande under konventionsförhållanden, om det ena landet skickade sitt guld, af hvad beskaffenhet det kan vara, till myntning; vid det

Ordnandet af
förhållandena
mellan riks-
banken och
myntverket.
(Forts.)

andra landets myntverk, emedan det skulle leda derhän, att alla kostnaderna för slitning skulle hvälfvas på det land, hvars stämpel myntet bär, och redan af denna anledning tror jag, man bör förutsätta, att något sådant icke skulle kunna komma i fråga. Men jag hänvisar derjemte till den berättelse, den särskildt tillsatte danske myntdirektören afgifvit, uti hvilken omtalas, att när det befans, att bland det till myntning afsedda guldet funnos spröda plantsar, man begagnat tillfälle att göra sig af med en del, hvaremot de öfrige myntades efter att hafva blifvit underkastade klorgasbehandling för att göra dem smidbara. Kostnaden härför ingick i de allmänna myntningskostnaderna, men det oakadt uppgick myntningskostnaden för 20- och 10-kronstyckena tillsammans icke till tjugutvå hundraedels procent, medan myntningsavgiften är dels tjugufem dels mer än tretiotre hundraedels procent. Det vill derfore synas att kostnaden för smidbargöring, som icke ifrågakommer för alla plantsar utan endast för en del, då den verkställes i sammanhang med nedsmältningen för myntning, är så pass obetydlig, att den icke är att göra många omständigheter för. Samme talare yttrade äfven, att den föreslagna förändringen skulle medföra den fara, att England och andra länder skickade sina spröda plantsar hit för att smidbargöras. Jag tror icke man behöfver hysa några farhågor i det hänseendet, då ett sådant förfarande till följd af kostnaderna för transport fram och åter samt för myntningen här och ommyntningen sedermera i hemlandet säkerligen blefve en ganska dålig affär. Om de ofvannämnda uppgifterna af franske myntmästaren äro riktiga, hvilket jag antager att de äro, då de icke vederläggas af annan erfarenhet, finnes då någon rimlig anledning att antaga, att någon skulle försöka göra en så misslyckad spekulation?

Om dessa förhållanden tagas i beräkning, tror jag, att de farhågor, som blifvit framställda, icke äro af någon vigt. Men möjligen är det viktigt att, då man öfvergår till guldmyntfoten, icke tillskapa andra hinder och svårigheter för guldhandeln och utmyntningen, än som äro oundvikliga, och då för öfrigt Utskottet icke föreslagit annat än en hemställan till Kongl. Maj:t, hvarigenom saken må kunna vinna den utredning och pröfning, som den icke kan erhålla under en öfverläggning här i Kammaren, hemställer jag, huruvida det icke vore skäl att bifalla hvad Utskottet här föreslagit.

Herr Wærn: Med anledning af den siste talarens anförande ber jag få yttra några ord. Det första skälet, han omnämnde, var det, att kostnaderna skulle vara så ringa och i sjelfva verket inga, emedan man vid behandlingen skulle återfå allt sitt guld. Han har tydligen läst något förslag, något patent eller dylikt, men hvad verkligheten angår, bestrider jag det på det bestämdaste. Jag vet af Öfverdirektören för Myntverket, att kostnaderna för klorbehandling i medeltal uppgått till ungefär de två kronor, som i författningen blifvit bestämda. Den erfarenhet, vi hafva haft, har således lemnat den erfarenhet, att den af Öfverdirektören före-

slagna afgiften varit ganska lämplig, men för att ytterligare i detta fall förvissa sig, så har han låtit smidbargöra en hop guld, bestående af gamla nipper och dylikt, som Myntverket uppköpt, såsom man vet att Myntverket gör. Sådant guld är känt för att vara mycket skört och Öfverdirektören lät anställa prof dermed. Af missförstånd tog dock proberaren bort det, som han antog vara skörast. Han trodde, att det var för något praktiskt ändamål smidbargöringen skulle ske, och att det var väl handladt att minska kostnaderna. Profvet anställdes således under omständigheter, som minst sagdt vore mycket liberala för att komma till uppskattning af kostnaden för rengöring af mycket sprödt guld. Det oaktadt gick kostnaden upp till fyra kronor per kilogram, och Myntverket tager två kronor. Dessutom tror jag mången i denna Kammare har de kemiska kunskaper, att han vet, att man icke kan hindra att ju icke något guld går bort vid en sådan operation; således är det patent eller förslag, som den aktade talaren har sett, och hvarigenom alls intet guld skulle gå förloradt, omöjligt att tillämpa, det må vara huru väl stäldt som helst. Det är hvad fineringskostnaden angår. Hvad åter angår förhållandet med andra länder och omöjligheten, att det skulle inträffa, som jag har sagt, så hvad först angår Danmark har talaren sagt, att det är tydligt, att kostnaden är så liten, att Danmark icke bryr sig om något sådant, och han citerade ett stycke ur danske myntdirektörens berättelse, hvori det säges, att danska myntverket endast i mycket obetydlig mån varit generadt af förekommande sprödt guld. Men der står äfven, att han tillbakaskickade plantsar, emedan de voro för dåliga för utmyntning. Han är diktator der, han har ingen instruktion, och han har tillbakasänt plantsar, emedan de voro för dåliga; men det är detta man vill vägra vårt myntverk att göra. Hvad sedan angår möjligheten af att andra myntverk skulle kunna skicka hit dåligt guld för att få det raffineradt, så var det endast Danmark, som ifrågasattes, och hvad talaren yttrat om, att konventionen skulle förbjuda danskarne att utmynta guld här, så vet jag icke, att en sådan bestämmelse finnes, och jag har dock haft ganska mycket att göra med denna konvention.

Dernäst sökte talaren ett argument deri, att det icke skulle löna sig för andra länder att här låta göra sitt guld smidbart. Jag har aldrig sagt från London, Paris eller andra ställen, utan endast från Köpenhamn, men hvad de andra länderna beträffar, så, när de hafva sprödt guld, passa de på att, när försäljning sker, skicka det till det land, som är beskedligt nog att taga emot det, och det är något, som man bör förekomma, om man icke vill hafva till regel, att, när Sverige vill köpa guld, så skickar man alltid det dåligaste man har.

Hvad slutligen kostnaden angår, så sades, att det i Köpenhamn vore utredt, att kostnaden för utmyntningen der var ej fullt 22 procent, under det vi taga 25. Ja, det står verkligen så, men under hvilka förhållanden? Jo, att detta nya och utmärkt goda myntverk myntar så mycket på en gång, som möjligen låter sig

Ordnandet af förhållandena mellan riksbanken och myntverket.
(Forts.)

*Ordnandet af
förhållandena
mellan riks-
banken och
myntverket.
(Forts.)*

göra. Det är väl ingen, som är så okunnig om fabriksstillverkning, att han icke vet, att man under sådana förhållanden kan göra tillverkningen för mycket billigare pris än under normala förhållanden. Då jag icke utmyntar mer än små kvantiteter i sender blir det dyrare. Och dessutom torde skilnaden mellan 22 och 25 procent icke vara så stor, att vi få åtaga oss hvilka kostnader som helst för rengöring och af denna anledning böra göra det som icke konvenerar oss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utskottets förevarande hemställan, dels ock afslag derå, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till samma hemställan, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Banko-Utskottets den 14 och 16 dennes bordlagda betänkande N:o 19, i anledning af Herr von Geijers motion om indragning af Riksbankens sedlar å en krona.

Föredrogs ånyo Banko-Utskottets den 8 och 14 dennes bordlagda betänkande N:o 15, rörande Herr Hans Larssons motion om öppnande af nytt afdelningskontor för Riksbanken.

Herr Rydqvist: Vid det förhållande, att, såsom Banko-Utskottet i detta memorial upplyst, Sundsvall redan har 3 egna bankinrättningar utom den snart upphörande filialbanken, anser jag, i likhet med Utskottet, behof för närvarande ej förefinnas för den orten att få en ny bankanstalt, hvarför jag också kommer till samma resultat som Utskottet i förevarande punkt. Men deremot ber jag att i afseende å den motivering, Utskottet framlagt, få yttra några ord. Utskottet säger att det ej är en för långt sträckt fordran, att afdelningskontoren å de förslag, som Riksbanken ställer till deras förfogande för att genom utlåning göra fruktbarande, må lemna Riksbanken en ren behållning af 4 procent. Derefter framdrager Utskottet mycket riktigt en tablå öfver de nu befintliga fyra lånekontorens affärer för åren 1873 och 1874, hvaraf visar sig, att i medeltal för alla fyra kontoren var behållningen 1873 ej mer än 3,38 procent och 1874 4,25 procent. Hvad beträffar denna tablå, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå att, när man framställer en statistisk tablå, bör man gerna taga i beräkning några flera år än de 2 sista, och vanligen angifver man de faktiska förhållandena åtminstone för de fem sista åren. Men jag fäster mig ej härvid, emedan jag föreställer mig, att resultatet möjligen blifvit detsamma, äfven om man lagt en längre tidrymd till grund för beräkningen, eller att de fyra lånekontoren,

af hvilka de i Göteborg och Malmö inbringa mycket mer än de båda andra, i bästa fall ej lemna någon betydlig vinst åt banken utan endast omkring 4 procent å förlaget. I allmänhet sagdt kan väl banken använda sina fonder på ett något mer vinstgifvande sätt, men man får efter mitt förmenande ej betrakta denna fråga, såsom Utskottet gjort, endast ur synpunkten af den vinst Riksbanken på dessa försträckningar kan skörda. I alla länder grundas, så vidt jag vet, bankväsendet i denna del på den numera häfdvunna doktrinen, att alla nationalbanker och med dem jemförliga privata bankinrättningar, med afseende å de stora förmåner som staten dem beviljat, ega till pligt att upprätta grenbanker eller bankkontor i de särskilda orter, som behöfva sådana. Denna doktrin motsäges, mig veterligen, ej af någon framstående bankman, utan erkännes jemväl utan afseende derå, att hufvudbanken ej kan draga stor afkastning å sina medel vid bankkontoren. I enlighet med denna åsigt finnas i de flesta länder många grenbanker till dervarande national- eller hufvudbanker. Norges bank har således 5 filialer och 4 lånekontor, summa 9 afdelningar, under det att Sveriges riksbank endast har 4 lånekontor. Franska banken har sedan 1808 haft till åliggande att upprätta en filialbank i hvarje departement, men banken fann ej angeläget att uppfylla sitt åliggande i denna del, utan drog ut på tiden. I den mån oktrojerna skulle förnyas gjordes dock påminnelser, och för närvarande finnas några och 70 filialkontor, hvarjemte byggnader uppföras för nya, så att inom kort kommer franska banken att hafva 86 filialer, eller en för hvar departement. Tyska banken, hvilken, såsom Herrarne veta, nu förvandlats till riksbank, hade 1872 ej mindre än 45 kontor, eller ett i hvarje preussisk provins, och 21 af dem beroende agenturer etc. jemte 100 andra bankplatser, eller tillsammans 166 bankställen öfver hela landet. Ryska riksbanken, som är ganska ung, har redan öfver 50 afdelningskontor, och Englands bank har 13 grenbanker. Således vill jag för min del motsätta mig den af Utskottet uttalade princip, att vår riksbank ej vidare bör upprätta något lånekontor.

I öfrigt har det fäst min uppmärksamhet, att Utskottet förklarar, att den ringa afkastningen berott derpå, att samtliga kontoren hållit en ej obetydlig del af sitt förlag oanvänt och i medeltal för år räknadt "*alls icke kunnat i sin utlåning använda innestående upp- och afskrifnings- eller depositionsmedel.*" Utskottet säger detta på sidan 2 i betänkandet, men utlåter sig kort derefter, sid. 3, sålunda: "Utskottet, som velat framlägga denna öfversigt för att visa, huru hittills gifven erfarenhet om afdelningskontorens betydelse för Riksbankens rörelse icke synes tala för någon vidare utveckling af denna Bankens organisation medelst kontor i landets olika delar, åtminstone förr än hela Riksbankens verksamhet förändras derhän, att densamma, i likhet med andra banker, hufvudsakligen genom vinstgifvande upp- och utlåning af ledigt kapital kan äfven vid sina afdelningskontor drifva en förmånlig rörelse" etc. Håri yttrar således Utskottet, att jemväl lånekontoren, i följd af gällande bankreglemente, äro förhindrade att drifva en för-

månlig rörelse, under det att Utskottet kort förut tillkännagifvit, att lånekontoren ej ens kunnat använda det kapital i depositivväg, som de haft till sin disposition. För min del kan jag ej fatta meningen med dessa hvarandra bestämdt motsägande uttalanden. Men det viktigaste härvid, som jag vill begagna tillfället att anmärka, är den sålunda uttalade önskan, att Riksbankens verksamhet må förändras derhän, att genom upp- och utlåning af ledigt kapital äfven vid afdelningskontoren en förmånlig rörelse må kunna bedrivas. Denna önskan finner jag fullkomligt riktig, men Utskottet eger ju enligt 41 § Riksdags-ordningen rakt och myndighet att taga initiativ i sådana frågor, och att förty för Riksdagen framställa lämpligt förslag i detta ämne. Mig förefaller det dock besynnerligt, att, under det att de flesta länders banker draga en högst betydlig vinst genom utlåning af dels allmänna, ingen ränta dragande, dels korporationers och enskildes der insatta medel, för hvilka icke heller ränta betalas, Sveriges Riksbank skall vara förhindrad af bankoreglementet att af dessa medel använda ett enda öre i sin rörelse, hvaraf följdén blir, att mångfaldiga millioner måste ligga likasom fastlästa i en låda och således alldeles oanvända. Vi hafva i dag vid afgörande af Banko-Utskottets memorial N:o 16 antagit att reglementets 21 § mom. b) fortfarande skall lyda så: b) De penningar, som för i fråga varande ändamål insättas i hufvud- och afdelningskontoren, få icke under något vilkor i diskonterings-, låne- eller kreditivrörelse användas. Detta absoluta förbud har räckt sedan lång tid tillbaka, men ehuru Utskottet i förevarande betänkande uttalat en önskan om en förändring uti detta hänseende, har Utskottet likväl ej framställt något förslag derom.

Hvad jag nu tagit mig friheten att anföra har jag blott velat uttala till Kammarens protokoll.

Öfverläggningen förklarades slutad och betänkandet bifölls.

Uppå Herr Grefven och Talmannens hemställen beslöt Kam-maren, att det i dag för andra gången bordlagda målet skulle uppföras sist å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades två protokollsutdrag; hvarefter Kam-maren åtskil-des kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.